

TMAE/1994
 ID intern unic: 357306
[Версия на русском](#)

[Fișa actului juridic](#)

Republica Moldova

MINISTERUL AFACERILOR EXTERNE

TRATAT Nr. 1994
 din 17.12.1994

CARTEI ENERGIEI*

Publicat : 30.12.1999 în Tratatate Internationale Nr. 11 art Nr : 121 Data intrarii in vigoare : 20.09.1996

** În vigoare pentru Republica Moldova din 20 septembrie 1996*

PREAMBUL

Părțile contractante ale prezentului tratat,
având în vedere Carta de la Paris pentru o noua Europă, semnată la 21 noiembrie 1990,
ținând seama de Carta Europeană a Energiei, adoptată prin Actul final al Conferinței Cartei Europene a Energiei de la Haga, semnat la Haga la 17 decembrie 1991,
confirmând că toți semnatarii Actului final al Conferinței de la Haga s-au angajat să respecte obiectivele și principiile Cartei Europene a Energiei, să aplice și să lărgescă cooperarea dintre ei cât mai curând posibil, prin negocierea cu bună-credință a Tratatului Cartei Energiei și a protocoalelor, și să confere angajamentelor conținute în Cartă o bază juridică sigură și obligatorie,
dorind, de asemenea, să creeze cadrul structural necesar implementării principiilor enunțate în Carta Europeană a Energiei,
dorind să implementeze conceptul de bază al inițiativei Cartei Europene a Energiei de catalizator al creșterii economice prin măsuri de liberalizare a investițiilor și comerțului în sectorul energiei,
afirmând că părțile contractante acordă o importanță deosebită aplicării efective a tratamentului național și tratamentului națiunii celei mai favorizate și că aceste angajamente se vor aplica înființării unei investiții potrivit unui tratat adițional,
având în vedere obiectivul liberalizării progresive a comerțului internațional și principiul evitării discriminării în comerțul internațional, așa cum sunt enunțate în Acordul general pentru tarife și comerț și în instrumentele conexe și așa cum se prevede în acest tratat,
hotărâte să înlăture progresiv barierele tehnice, administrative și de altă natură din calea comerțului cu materiale și produse energetice, echipamente, tehnologii și servicii aferente,

anticipând eventuala participare în calitate de membri la Acordul general pentru tarife și comerț a acelor părți contractante care nu sunt, în prezent, părți la Acordul general pentru tarife și comerț, și preocupate să creeze aranjamente comerciale interimare care să sprijine acele părți contractante și să nu stânjenească pregătirea acestora de a deveni membre la acest acord,

conștiente de drepturile și obligațiile unor părți contractante care sunt, deasemenea, părți la Acordul general pentru tarife și comerț și la instrumentele conexe,

având în vedere regulile de concurență privind fuzionările, monopolurile, practicile anticoncurențiale și abuzul de poziție dominantă,

având în vedere, deasemenea, Tratatul de neproliferare a armelor nucleare și Recomandările pentru furnizorii nucleari, alte obligații sau înțelegeri internaționale de neproliferare nucleară,

recunoscând importanța și necesitatea explorării, producției, prelucrării, stocării, transportului, distribuției și folosirii energiei în modul cel mai eficient,

recunoscând Convenția-cadru privind schimbările climatice, Convenția asupra poluării atmosferice transfrontieră pe distanțe lungi și protocoalele sale, precum și alte acorduri internaționale în domeniul mediului, care conțin aspecte legate de energie; și

recunoscând necesitatea crescândă a existenței măsurilor de protecție a mediului, inclusiv de oprire a instalațiilor energetice și înlăturare a deșeurilor, și necesitatea convenirii unor obiective și criterii la nivel internațional în acest scop,

AU CONVENIT ASUPRA CELOR CE URMEAZĂ:

PARTEA I

DEFINIȚII ȘI SCOP

Articolul 1

Definiții

În sensul prezentului tratat:

(1) *Carta* înseamnă Carta Europeană a Energiei, adoptată în Actul final al Conferinței de la Haga a Cartei Europene a Energiei, semnat la Haga la 17 decembrie 1991; semnarea Actului final este considerată ca fiind semnarea Cartei;

(2) *parte contractantă* înseamnă un stat sau o organizație de integrare economică regională, care a consimțit să se lege prin acest tratat și pentru care tratatul este în vigoare;

(3) *organizație de integrare economică regională* înseamnă o organizație constituită din state, căreia ele i-au transferat competențe pentru anumite probleme, parte dintre ele guvernate de acest tratat, inclusiv autoritatea de a lua decizii obligatorii pentru ele, în legătură cu acele probleme;

(4) *materiale și produse energetice*, bazate pe Sistemul armonizat al Consiliului de Cooperare Vamală și Nomenclatorul combinat al Comunităților Europene înseamnă pozițiile incluse în anexa EM;

(5) *activitate economică în sectorul energetic* înseamnă o activitate privind explorarea, extracția, rafinarea, producerea, stocarea, transportul terestru, transmisia, distribuția, comercializarea, marketingul sau vânzarea de materiale și produse energetice, cu excepția celor incluse în anexa NI, sau privind distribuția căldurii în regim de termoficare;

(6) *investiție* înseamnă orice fel de active, deținute sau controlate, direct sau indirect, de un investitor, și include

a) proprietate tangibilă sau intangibilă, mobilă sau imobilă și drepturi cum ar fi: concesiuni, ipoteci, sechestre și gajuri;

b) o societate comercială, acțiuni, părți sociale sau alte forme de participare într-o societate comercială, obligațiuni și alte interese în active ale acesteia;

e) creanțe sau pretenții privind prestațiile pe bază contractuală, cu valoare economică și aferente unei investiții;

d) proprietate intelectuală;

e) venituri;

f) orice drept conferit prin lege sau prin contract, sau în virtutea unei licențe și autorizații acordate

în baza unei legi pentru a întreprinde o activitate economică în sectorul energetic.

Orice modificare a formei în care sunt investite activele nu va afecta caracterul lor de investiție și termenul *investiție* include toate investițiile, indiferent dacă acestea existau sau au fost realizate după data intrării în vigoare a acestui tratat pentru partea contractantă a investitorului care efectuează investiția și pentru partea contractantă în aria căreia se face investiția (denumită în continuare *data efectivă*), cu condiția ca tratatul să se aplice numai aspectelor care afectează astfel de investiții după data efectivă;

- *investiție* înseamnă orice investiție asociată cu o activitate economică în sectorul energetic și cu investiții sau categorii de investiții desemnate de o parte contractantă în aria sa ca *proiecte de eficiență* ale Cartei și notificate astfel la Secretariat;

(7) *investitor* înseamnă:

a) pentru o parte contractantă:

(i) o persoană fizică care are cetățenia sau naționalitatea acelei părți contractante sau care are reședința permanentă în acea parte contractantă, în conformitate cu legea aplicabilă a acesteia;

(ii) o societate comercială sau altă organizație constituită în conformitate cu legea aplicabilă a acelei părți contractante;

b) în legătură cu un stat terț, o persoană fizică, societate comercială sau altă organizație care îndeplinește; *mutatis mutandis*, condițiile specificate în subparagraful a) pentru o parte contractantă;

(8) *a efectua o investiție și efectuarea unei investiții* înseamnă crearea de noi investiții, achiziționarea totală sau parțială a unor investiții existente sau trecerea în alte domenii a activității investiției;

(9) *venituri* înseamnă sumele rezultate dintr-o investiție sau legate de aceasta, indiferent de forma în care sunt plătite, incluzând profituri, dividende, dobânzi, creșteri de capital, plăți de redevențe, management, asistență tehnică sau alte onorarii și plăți în natură;

(10) *arie* înseamnă, în legătură cu un stat care este o parte contractantă:

a) teritoriul aflat sub suveranitatea sa, înțelegându-se că teritoriul include zonele terestre, apele interioare și marea teritorială; și

b) sub rezerva și în conformitate cu dreptul internațional al mării: marea, fundul mării și subsolul acesteia, asupra cărora acea parte contractantă exercită drepturi suverane și jurisdicție.

Pentru o organizație de integrare economică regională care este parte contractantă, *arie* înseamnă ariile statelor membre ale acestei organizații, potrivit prevederilor conținute în acordul de înființare a acelei organizații;

(11) a) GATT înseamnă "GATT 1947" sau "GATT 1994", sau ambele, în situația în care se aplică amândouă;

b) GATT 1947 înseamnă Acordul general pentru tarife și comerț, datat 30 octombrie 1947, anexat la Actul final adoptat la încheierea celei de-a doua Sesiuni a Comitetului Pregătitor al Conferinței Națiunilor Unite pentru Comerț și Ocuparea Forței de Muncă, cu rectificările, amendamentele și modificările ulterioare;

c) GATT 1994 înseamnă Acordul general pentru tarife și comerț, așa cum este prevăzut în anexa nr. IA a Acordului de înființare a Organizației Mondiale de Comerț, cu rectificările, amendamentele sau modificările ulterioare.

O parte la Acordul de înființare a Organizației Mondiale de Comerț este considerată ca fiind parte la GATT 1994;

d) *instrumente conexe* înseamnă, după cum este cazul:

(i) acorduri, aranjamente sau alte instrumente juridice, inclusiv decizii, declarații și înțelegeri încheiate sub auspiciile GATT 1947, cu rectificările, amendamentele sau modificările ulterioare; sau

(ii) Acordul pentru înființarea Organizației Mondiale de Comerț, inclusiv anexa nr. I la acesta (cu excepția GATT 1994), anexele sale nr. 2, 3 și 4 și deciziile, declarațiile și înțelegerile legate de acestea, cu rectificările, amendamentele și modificările ulterioare;

(12) *proprietate intelectuală* include drepturi de autor și drepturile conexe, mărci de comerț,

indicații geografice, desene industriale, brevete, scheme de circuite integrate și protecția informațiilor confidențiale;

(13) a) Protocol la Carta energiei sau protocol înseamnă un tratat a cărui negociere este autorizată și al cărui text este adoptat de Conferința Cartei, la care iau parte două sau mai multe părți contractante în scopul de a completa, a adăuga, a extinde sau a amplifica dispozițiile acestui tratat cu referire la orice sector specific sau categorie de activități care intră în sfera acestui tratat sau la domenii de cooperare în conformitate cu titlul III al Cartei.

b) Declarație la Carta energiei și declarație, înseamnă un instrument care nu este obligatoriu din punct de vedere juridic, ale cărui negocieri sunt autorizate și al cărui text este aprobat de Conferința Cartei, la care sunt parte două sau mai multe părți contractante în scopul de a completa sau a extinde dispozițiile acestui tratat;

(14) valută liber convertibilă înseamnă o valută care este în mod larg tranzacționată pe piețele valutare internaționale și larg utilizată în tranzacțiile internaționale.

Articolul 2 Scopul tratatului

Acest tratat stabilește cadrul juridic pentru promovarea cooperării pe termen lung în sectorul energetic, bazată pe complementarități și avantaje reciproce, în conformitate cu obiectivele și principiile Cartei.

PARTEA A II-A

COMERȚ

Articolul 3 Piețe internaționale

Părțile contractante vor acționa pentru a promova accesul pe piețele internaționale pe baze comerciale și, în general, vor dezvolta o piață deschisă și concurențială pentru materialele și produsele energetice.

Articolul 4

Nederogare de la GATT și de la instrumentele conexe

Nici o dispoziție a acestui tratat nu va deroga, pentru părțile contractante care sunt membre la GATT, de la dispozițiile GATT și ale instrumentelor conexe, așa cum acestea se aplică între aceste părți contractante.

Articolul 5

Măsuri investiționale legate de comerț

(1) O parte contractantă nu va aplica nici o măsură investițională legată de comerț, care să fie neconformă cu prevederile art. III sau XI al GATT; aceasta se va face fără a prejudicia drepturile și obligațiile părții contractante decurgând din GATT, din instrumentele conexe și din art. 29.

(2) Asemenea măsuri includ orile măsură investițională care este obligatorie sau care poate fi introdusă în conformitate cu legislația națională sau în baza unor hotărâri administrative, sau la îndeplinirea căreia este necesară obținerea unui avantaj, care necesită:

a) cumpărarea sau folosirea de către o societate comercială de produse de origine locală sau din orice sursă internă, exprimate, fie sub formă de anumite produse, fie prin volum sau valoare a produselor, fie ca proporție a volumului sau a valorii producției locale; sau

b) ca achiziționarea sau folosirea de către o societate comercială a produselor importate să fie limitată la un nivel raportat la volumul sau la valoarea produselor locale pe care le va exporta; sau care restricționează:

c) importul de către o societate comercială a produselor folosite în/sau legate de producția sa locală, în general, sau până la un nivel raportat la volumul sau la valoarea producției locale pe care o exportă;

d) importul de către o societate comercială al produselor folosite în/sau legate de producția locală prin restrângerea accesului său la valută în limita unei sume legate de sumele în valută care se pot atribui acelei societăți comerciale; sau

e) exportul sau vânzarea pentru export de către o societate comercială a unor produse, fie prin specificarea produselor respective, fie a volumului sau a valorii produselor, fie ca proporție a

volumului sau a valorii producției locale.

(3) Nici o dispoziție din paragraful (1) nu va fi interpretată ca împiedicând o parte contractantă să aplice măsuri investiționale legate de comerț, descrise în subparagrafele (2) a) și c), ca o condiție de eligibilitate în promovarea exporturilor, a ajutorului extern, a achizițiilor guvernamentale, a tarifelor preferențiale sau a programelor de contingentare.

(4) Fără a încălca dispozițiile paragrafului (1), o parte contractantă poate menține, temporar, unele măsuri investiționale legate de comerț, care erau în vigoare cu cel puțin 180 de zile înainte de semnarea de către ea a acestui tratat, cu condiția notificării și înscrierii sale în prevederile de eliminare a acestora, cuprinse în anexa TRM.

Articolul 6 Concurența

(1) Fiecare parte contractantă va acționa în sensul reducerii perturbărilor pieței și a barierelor în calea concurenței în activitatea economică din sectorul energetic.

(2) Fiecare parte contractantă va asigura că, în cadrul jurisdicției sale, are și aplică legi necesare și adecvate pentru activitatea economică în sectorul energetic, care să se refere la practicile anticoncurențiale concertate și unilaterale.

(3) Părțile contractante cu experiență în aplicarea regulilor privind concurența vor acorda întregul lor sprijin în furnizarea, la cerere, și în limita resurselor disponibile, de asistență tehnică pentru dezvoltarea și punerea în aplicare a regulilor de concurență de către alte părți contractante.

(4) Părțile contractante pot coopera în punerea în aplicare a regulilor lor privind concurența prin consultări și schimb de informații.

(5) Dacă o parte contractantă consideră că o anumită practică anticoncurențială desfășurată în aria altei părți contractante afectează în sens negativ un interes important, relevant pentru obiectivele identificate în acest articol, partea contractantă poate notifica celorlalte părți contractante și poate cere ca autoritățile sale, care supraveghează concurența, să inițieze acțiuni corespunzătoare de executare. Partea contractantă care face notificarea va include în această notificare informații suficiente pentru a permite părții contractante căreia i se notifică să identifice practicile anticoncurențiale care constituie obiectul notificării și se va oferi să furnizeze informații suplimentare și să coopereze în măsura în care partea contractantă care face notificarea poate să o facă. Partea contractantă căreia i se notifică sau, după caz, autoritățile competente pe probleme de concurență, se pot consulta cu autoritățile pe probleme de concurență ale părții contractante care a făcut notificarea și vor acorda întreaga lor considerație cererii părții contractante care a făcut notificarea în luarea deciziei de a iniția sau nu acțiunea de executare în ceea ce privește respectiva practică anticoncurențială menționată în notificare.

Partea contractantă căreia i s-a făcut notificarea va informa partea contractantă care a făcut notificarea asupra deciziei sale sau asupra deciziei autorităților competente și poate, dacă aceasta dorește, să informeze partea contractantă care a făcut notificarea asupra motivelor deciziei. Dacă este inițiată acțiunea de executare, partea contractantă căreia i s-a făcut notificarea va înștiința partea contractantă care a făcut notificarea cu privire la rezultatele acesteia și, în măsura în care este posibil, cu privire la orice evoluție tranzitorie semnificativă.

(6) Nici o dispoziție a acestui articol nu va impune furnizarea de informații, de către o parte contractantă, contrar legilor sale privind furnizarea de informații, confidențialitatea sau secretul afacerii

(7) Procedurile menționate în paragraful (5) și în art. 27 paragraful (1) vor fi, în acest tratat, mijloacele exclusive de soluționare a diferendelor care pot apărea la punerea în aplicare sau la interpretarea acestui articol.

Articolul 7 Tranzit

(1) Fiecare parte contractantă va lua măsurile necesare pentru a facilita tranzitul materialelor și produselor energetice conform principiului libertății tranzitului, fără a se face vreo deosebire în

funcție de locul de origine, destinație sau forma de proprietate a acestor materiale și produse energetice, sau discriminare în ceea ce privește stabilirea prețului pe baza unor asemenea deosebiri și fără a fi supuse unor întârzieri, restricții sau tarife nejustificate.

(2) Părțile contractante vor încuraja entitățile competente să coopereze la;

a) modernizarea facilităților de transport al energiei necesare pentru tranzitul materialelor și produselor energetice;

b) dezvoltarea și exploatarea facilităților de transport al energiei, care deservește ariile mai multor părți contractante;

c) aplicarea unor măsuri de atenuare a efectelor întreruperilor în aprovizionarea cu materiale și produse energetice;

d) facilitarea interconectării facilităților de transport, al energiei.

(3) Fiecare parte contractantă se obligă ca reglementările sale referitoare la transportul materialelor și produselor energetice și la utilizarea facilităților de transport al energiei să trateze materialele și produsele energetice în tranzit de o manieră care nu este mai puțin favorabilă decât cea în care reglementările sale tratează aceste materiale, și produse provenind din sau destinate către aria sa, cu condiția să nu existe un acord internațional care să prevadă altfel.

(4) În cazul în care tranzitul de materiale și produse energetice nu poate fi efectuat pe baze comerciale cu facilități de transport al energiei, părțile contractante nu vor ridica obstacole în calea creării unor noi capacități, cu excepția cazului în care se prevede altfel de legislația aplicabilă, care este conformă paragrafului (1).

(5) O parte contractantă, prin a cărei arie pot tranzita materiale și produse energetice, nu va fi obligată:

a) să permită construirea sau modificarea facilităților de transport al energiei; sau

b) să permită tranzit nou sau, suplimentar prin facilitățile de transport al energiei existente, dacă aceasta demonstrează celorlalte părți contractante interesate că i-ar periclita securitatea sau eficiența sistemelor energetice, inclusiv securitatea furnizării acestora. Părțile contractante vor asigura, sub rezerva dispozițiilor paragrafelor (6) și (7), fluxurile stabilite ale materialelor și produselor energetice spre, de la sau între ariile altor părți contractante.

(6) În cazul unui diferend referitor la orice problemă care se ridică, legată de tranzit, o parte contractantă prin a cărei arie tranzitează materiale și produse energetice nu va întrerupe sau reduce, nu va permite unei entități subordonate ei să: întrerupă sau să reducă și nici nu va cere vreun fel de conciliator dintre entitățile aliate sub jurisdicția ei să întrerupă sau să reducă fluxul existent de materiale și produse energetice înainte de încheierea procedurilor de soluționare a diferendului, prevăzute în paragraful (7), cu excepția cazului în care aceasta este prevăzută în mod expres într-un contract sau în alt acord care reglementează acest tranzit sau este permisă în conformitate cu hotărârea conciliatorului.

(7) Prevederile menționate mai jos se vor aplica unui diferend menționat în paragraful (6), dar numai după ce s-au epuizat toate căile de soluționare a diferendelor convenite, în prealabil, de părțile contractante, părți la diferend, sau de oricare entitate la care se face referire în paragraful (6) și o entitate a altei părți contractante, parte la diferend:

a) O parte contractantă care este parte la diferend poate să-l supună secretarului general, printr-o notificare care prezintă pe scurt problemele în litigiu. Secretarul general va notifica acest fapt tuturor părților contractante.

b) În termen de 30 de zile de la primirea unei astfel de notificări, secretarul general, în urma consultărilor pe care le are cu părțile la diferend și cu alte părți contractante interesate, va numi un conciliator. Acest conciliator va avea experiență în problemele care fac obiectul diferendului și nu va avea naționalitatea sau cetățenia unei părți la diferend sau a altor părți contractante interesate și nici reședința permanentă în aceste state.

c) Conciliatorul va căuta să găsească o soluție de înțelegere între părțile la diferend sau o procedură de soluționare. Dacă în termen de 90 de zile de la numirea sa el nu reușește să asigure o

astfel de înțelegere, va recomanda o hotărâre pentru soluționarea diferendului sau o procedură de soluționare a acestuia și va hotărî asupra tarifelor și altor condiții intermediare pentru respectivul tranzit, care să fie respectate de la o dată pe care el o va specifica, până în momentul soluționării diferendului

d) Părțile contractante se obligă să respecte și să se asigure că entitățile controlate de ele sau sub jurisdicția lor respectă orice hotărâre interimară prevăzută la subparagraful c), referitoare la tarife, termene și condiții pe o perioadă de 12 luni de la hotărârea conciliatorului sau până la soluționarea diferendului, oricare dintre ele are loc mai înainte.

e) Fără a încălca dispozițiile subparagrafului b), secretarul general poate să nu opteze pentru numirea unui conciliator, dacă consideră că diferendul se referă la un tranzit care formează sau a format obiectul unei proceduri de soluționare a diferendelor menționate la subparagrafele a)-d) și că acele proceduri nu au dus la o hotărâre privind soluționarea, diferendului.

f) Conferința Cartei va adopta prevederi standard referitoare la modalitatea de desfășurare a concilierii și de plată a conciliatorilor.

(8) Nici o dispoziție a acestui articol nu va deroga de la drepturile și obligațiile unei părți contractante în virtutea dreptului internațional, inclusiv dreptul internațional cutumiar, din acordurile bilaterale sau multilaterale existente, inclusiv de la reglementările privind cablurile și conductele submarine.

(9) Acest articol nu va fi interpretat ca obligând o parte contractantă care nu are anumite tipuri de facilități de transport al energiei folosite pentru tranzit să ia orice măsură, potrivit acestui articol, cu privire la acel tip de facilitate de transport al energiei. Totuși acea parte contractantă este obligată să se conformeze dispozițiilor paragrafului (4).

(10) În sensul acestui articol:

a) *tranzit* înseamnă:

(i) trecerea peste aria unei părți contractante, cu sau fără transbordare, a materialelor și produselor energetice provenind din aria unui alt stat și destinate ariei unui stat terț, cu condiția ca acel stat sau statul terț să fie parte contractantă; sau

(ii) trecerea peste aria unei părți contractante a materialelor și produselor energetice provenind din aria altei părți contractante și destinate ariei acelei părți contractante, cu condiția ca cele două părți contractante interesate să nu hotărască altfel și să înregistreze hotărârea lor în anexa N. Cele două părți contractante pot radia înscrierile lor din anexa N, înaintând Secretariatului o notificare comună, scrisă, privind intențiile lor. Acesta va transmite acea notificare tuturor celorlalte părți contractante. Radieră va avea efect după 4 săptămâni de la data notificării menționate;

b) *facilitățile de transport al energiei* constau din conducte de transport al gazului de înaltă presiune, linii și rețele de înaltă tensiune pentru transportul curentului electric, conducte de țigăi, conducte pentru pulberi de cărbune și alte facilități specifice mânăuirii materialelor și produselor energetice.

Articolul 8

Transfer de tehnologie

(1) Părțile contractante sunt de acord să promoveze accesul la/și transferul privind tehnologia energetică pe bază comercială și nediscriminatorie, pentru a sprijini dezvoltarea comerțului efectiv cu materiale și produse energetice și a investițiilor în acest domeniu, precum și pentru a pune în aplicare obiectivele Cartei în conformitate cu legile și reglementările lor și cu protejarea drepturilor de proprietate intelectuală.

(2) În mod corespunzător, în măsura în care este necesar pentru a transpune în fapt prevederile paragrafului (1), părțile contractante vor înlătura obstacolele existente și nu vor crea altele noi pentru transferul de tehnologie în domeniul materialelor și produselor energetice, precum și al echipamentelor și serviciilor aferente, sub rezerva obligațiilor de neproliferare și a altor obligații internaționale.

Articolul 9

Acces la capital

(1) Părțile contractante recunosc importanța piețelor de capital deschise în încurajarea fluxului de capital care să finanțeze comerțul cu materiale și produse energetice, precum și pentru efectuarea și sprijinirea investițiilor în activitățile economice din sectorul energetic în ariile părților contractante, în special ale acelor cu economie în tranziție. Fiecare parte contractantă se va strădui să promoveze condiții pentru accesul societăților și cetățenilor altor părți contractante pe piața sa de capital, în scopul finanțării comerțului cu materiale și produse energetice și în scopul realizării de investiții în activitatea economică din sectorul energetic în ariile celorlalte părți contractante, pe baze care nu sunt mai puțin favorabile decât acelea pe care le acordă, în împrejurări similare, propriilor sale societăți și cetățeni sau societăților și cetățenilor oricărei alte părți contractante sau ale unui stat terț, oricare sunt mai favorabile.

(2) O parte contractantă poate să adopte și să mențină programe care asigură acces la împrumuturi publice, credite nerambursabile, garanții și asigurări pentru facilitarea comerțului sau investițiilor în străinătate. Va pune la dispoziție facilitățile disponibile în conformitate cu obiectivele, limitările și criteriile unor astfel de programe (incluzând, dar nelimitându-se, sub nici un motiv, la obiectivele, limitările sau criteriile referitoare la locul de desfășurare a afacerii solicitantului unei astfel de facilități sau la locul de livrare a mărfurilor sau serviciilor furnizate cu ajutorul unor astfel de facilități) pentru investiții în activitatea economică din sectorul energetic al altor părți contractante sau pentru finanțarea comerțului cu materiale și produse energetice cu alte părți contractante.

(3) În aplicarea programelor privind activitățile economice din sectorul energetic pentru îmbunătățirea stabilității economice și a climatului investițional ale părților contractante, părțile contractante vor încuraja operațiunile; în măsura în care este cazul, și vor beneficia de experiența instituțiilor financiare internaționale componente.

(4) Nici o dispoziție a acestui articol nu va împiedica:

a) instituțiile financiare să aplice propriile practici de împrumut sau de subscriere pe baza principiilor pieței și considerentelor prudențiale; sau

b) de parte contractanta să ia măsuri:

(i) din motive prudențiale, inclusiv pentru protecția investitorilor, consumatorilor, depunătorilor, titularilor de polițe sau persoanelor cărora furnizorul de servicii financiare le datorează o obligație judiciară; sau

(ii) prin care să asigure integritatea și stabilitatea sistemului său financiar și al piețelor de capital.

PARTEA A III-A

PROMOVAREA ȘI PROTEJAREA INVESTIȚIILOR

Articolul 10

Promovarea, protejarea și tratamentul acordat investițiilor

(1) Fiecare parte contractantă, în conformitate cu dispozițiile acestui tratat, va încuraja și va crea condiții stabile, echitabile, favorabile și transparente investitorilor altor părți contractante pentru a efectua investiții în aria sa.

Aceste condiții includ angajamente de acordare, în orice moment, investițiilor investitorilor altor părți contractante, a unui tratament just și echitabil. Aceste investiții se vor bucura, deasemenea, de cele mai constante măsuri de protecție și siguranță și nici o parte contractantă nu va afecta sub nici o formă, prin măsuri nejustificate sau discriminatorii; activitățile lor de management, întreținere, folosire, fructificare sau înstrăinare, în nici un caz, acestor investiții nu li se va acorda un tratament care este mai puțin favorabil decât cel prevăzut de dreptul internațional, inclusiv prin obligații de tratat. Fiecare parte contractantă va respecta orice obligație pe care și-a asumat-o față de un investitor sau cu privire la o investiție a unui investitor al altei părți contractante.

(2) Fiecare parte contractanta se va strădui să acorde investitorilor altei părți contractante, în ceea ce privește efectuarea unei investiții în aria sa, tratamentul descris la paragraful 3).

(3) În sensul acestui articol, *tratament* înseamnă tratamentul acordat de o parte contractantă care nu este mai puțin favorabil decât cel acordat propriilor investitori sau investitorilor oricărei părți

contractante sau oricărui stat terț, oricare este mai favorabil.

(4) Un tratat adițional va obliga fiecare parte; sub rezerva condițiilor stipulate în acest tratat, să acorde investitorilor altor părți, în ceea ce privește efectuarea unei investiții în aria sa, tratamentul descris în paragraful (3).

Acel tratat va fi deschis semnării pentru statele sau organizațiile de integrare economică regională care au semnat sau au aderat la acest tratat. Negocierile tratatului adițional vor începe nu mai târziu de 1 ianuarie 1995, în vederea convenirii lui până la 1 ianuarie 1998.

(5) Fiecare parte contractantă se va strădui, privitor la efectuarea unei investiții în aria sa:

a) să limiteze la minimum excepțiile de la acordarea tratamentului descris în paragraful (3);

b) să înlăture, progresiv, restricțiile existente care afectează investitorii altor părți contractante.

(6) a) O parte contractantă poate, în ceea ce privește efectuarea unei investiții în aria sa, să declare, voluntar, în orice moment, Conferinței Cartei, prin Secretariat, intenția sa de a nu introduce noi excepții la tratamentul descris la paragraful (3).

b) O parte contractantă poate, în orice moment, să se angajeze, voluntar, să acorde investitorilor altor părți contractante, în ceea ce privește efectuarea unei investiții în câteva sau în toate activitățile economice din sectorul energetic în aria sa, tratamentul descris la paragraful (3). Aceste angajamente vor fi notificate Secretariatului, vor fi înscrise în anexa VC și vor fi obligatorii în baza acestui tratat.

(7) Fiecare parte contractantă va acorda investițiilor din aria sa, aparținând investitorilor altei părți contractante, și activităților lor asociate, inclusiv de management, întreținere, folosire, fructificare sau înstrăinare, un tratament care nu este mai puțin favorabil decât cel acordat investițiilor propriilor investitori sau ale investitorilor altei părți contractante sau unui stat terț și activităților lor asociate, inclusiv de management, întreținere, folosire, fructificare sau înstrăinare, oricare este mai favorabil.

(8) Modalitățile de aplicare a dispozițiilor paragrafului (7) pentru programele prin care o parte contractantă acordă credite nerambursabile sau alte forme de asistență financiară sau încheie contracte pentru cercetarea și dezvoltarea tehnologiilor energetice vor fi păstrate pentru tratatul adițional prevăzut la paragraful (4). Fiecare parte contractantă va informa Conferința Cartei, prin Secretariat, asupra modalităților pe care le aplică programelor prevăzute la acest paragraf.

(9) Fiecare stat sau organizație de integrare economică regională care semnează sau aderă la acest tratat va depune la Secretariat, la data la care semnează tratatul sau depune instrumentele de aderare, un raport cuprinzând toate legile, reglementările sau alte măsuri privitoare la:

a) excepțiile de la paragraful (2); sau

b) programele la care se face referire în paragraful (8).

O parte contractantă va reactualiza raportul său prin transmiterea promptă a amendamentelor la secretariat. Conferința Cartei va analiza aceste rapoarte în mod periodic.

Cu privire la subparagraful a), raportul poate desemna părți din, sectorul energetic în care o parte contractantă acordă investitorilor altei părți contractante tratamentul prevăzut la paragraful (3).

Cu privire la subparagraful b), această analiză a Conferinței Cartei poate să ia în considerare efectele acestor programe asupra concurenței și investițiilor.

(10) Fără a încălca prevederile acestui articol, tratamentul prevăzut la paragrafele (3) și (7) nu se va aplica protecției proprietății intelectuale; în schimb, tratamentul va fi așa cum este prevăzut de dispozițiile corespunzătoare din acordurile internaționale aplicabile privind protejarea drepturilor de proprietate intelectuală la care părțile contractante respective sunt părți.

(11) În sensul art. 26, aplicarea, de către o parte contractantă, a unei măsuri investiționale legate de comerț așa cum se prevede la art. 5 paragrafele (1) și (2), unei investiții a unui investitor al altei părți contractante, existente la momentul acestei aplicări, va fi considerată, sub rezerva art. 5 paragrafele (3) și (4), o încălcare a unei obligații a primei părți contractante în baza acestui tratat.

(12) Fiecare parte contractantă va da asigurări că legislația ei internă prevede mijloace efective pentru a susține pretențiile și a pune în aplicare drepturile referitoare la investiții, la acordurile de investiții și la autorizațiile pentru investiții.

Articolul 11

Personal de specialitate

(1) Sub rezerva dispozițiilor legilor și reglementărilor sale interne referitoare la intrarea, șederea și activitatea persoanelor fizice, o parte contractantă va examina cu bună-credință cererile adresate de investitorii altor părți contractante și de personalul de specialitate care este angajat de acești investitori sau în cadrul investițiilor acestor investitori, de a intra și rămâne temporar în aria sa pentru a se angaja în activități legate de efectuarea, dezvoltarea, managementul, întreținerea, folosirea, fructificarea sau înstrăinarea investițiilor importante, inclusiv pentru consilierea sau prestarea serviciilor tehnice de specialitate.

(2) O parte contractantă va permite investitorilor altor părți contractante care au investiții în aria sa și investițiilor acestor investitori să angajeze orice persoană considerată indispensabilă, la alegerea investitorului sau a investiției, indiferent de naționalitate și cetățenie, dacă aceștia i s-a permis să intre, să stea și să lucreze în aria celei dintâi părți contractante și dacă angajarea respectă termenii, condițiile și perioadele de timp ale permisului acordat acestor persoane.

Articolul. 12

Despăgubiri pentru pierderi

(1) Exceptând situațiile în care se aplică dispozițiile art.13, unui investitor al unei părți contractante, care suferă o pierdere în legătură cu o investiție în aria altei părți contractante din cauza războiului sau a altui conflict armat, stării de necesitate, tulburărilor civile sau a altor evenimente similare din acea arie, i se va acorda, de către partea contractantă din urmă, referitor la restituirea, despăgubirea, compensarea sau altă soluționare, tratamentul care este cel mai favorabil dintre cele pe care partea contractantă le acordă oricărui altor investitori, indiferent dacă aceștia sunt proprii investitori, investitorii altei părți contractante sau investitorii unui stat terț.

(2) Fără a se aduce vreun prejudiciu paragrafului (1), unui investitor al unei părți contractante care, în oricare dintre situațiile la care se face referire în acel paragraf, suferă o pierdere în aria altei părți contractante rezultând din:

a) rechiziționarea investiției sale sau a unei părți din aceasta de către forțele sau autoritățile părții contractante din urmă; sau

b) distrugerea investiției sale sau a unei părți din aceasta de către forțele sau autoritățile părții contractante din urmă, care nu a fost cerută prin forța lucrurilor, i se va acorda restituire sau despăgubire care, în toate cazurile, va fi promptă, adecvată și efectivă.

Articolul 13

Exproprierea

(1) Investițiile investitorilor unei părți contractante în aria oricărei alte părți contractante nu vor fi naționalizate, expropriate sau supuse unor măsuri cu efect echivalent naționalizării sau exproprierii (denumită în continuare expropriere), exceptând cazul în care această *expropriere* este:

- a) într-un scop care este de interes public;
- b) nediscriminatorie;
- c) se efectuează în conformitate cu legea; și
- d) însoțită de plata unei despăgubiri prompte, adecvate și efective.

Această despăgubire va fi echivalentă cu valoarea justă de piață a investiției expropriate la momentul imediat anterior exproprierii sau înainte ca exproprierea iminentă să devină cunoscută într-un mod care să afecteze valoarea investiției (denumită în continuare data evaluării).

Această valoare justă de piață va fi exprimată, la cererea investitorului, în valută liber convertibilă, pe baza cursului de schimb existent pe piață pentru acea valută la data evaluării. Despăgubirea va include și dobânda la rata comercială stabilită în condiții de piață, de la data exproprierii până la data plății.

(2) Investitorul afectat va avea dreptul la o examinare promptă a cazului său, a evaluării investiției sale și a plății despăgubirii, conform legii părții contractante care a făcut exproprierea, de către o autoritate judecătorească sau o altă autoritate independentă și competentă a acestei părți

contractante, în conformitate cu principiile stabilite în paragraful (1).

(3) Pentru evitarea oricărui dubiu, exproprierea va include situații în care o parte contractantă expropriează activele unei societăți comerciale din aria sa, în care un investitor al oricărei alte părți contractante are o investiție, inclusiv prin dreptul de proprietate asupra acțiunilor.

Articolul 14

Transferuri legate de investiții

(1) Fiecare parte contractantă va garanta, în ceea ce privește investițiile investitorilor oricărei alte părți contractante din aria sa, transferul liber în/ sau din aria sa, inclusiv transferul:

a) capitalului inițial și contribuțiilor suplimentare la capital pentru întreținerea și dezvoltarea unei investiții;

b) veniturilor;

c) plăților efectuate în baza unui contract, inclusiv amortizarea plăților capitalului și dobânzilor aferente, rezultate dintr-un acord de împrumut;

d) veniturilor necheltuite și al altor remunerații ale personalului din străinătate angajat pentru acea investiție;

e) încasărilor din vânzarea sau lichidarea totală sau parțială a unei investiții;

f) plăților care decurg din reglementarea unui diferend;

g) plății despăgubirii în baza art. 12 și 13.

(2) Transferurile în temeiul paragrafului (1) vor fi efectuate fără întârziere și, cu excepția veniturilor în natură, într-o valută liber convertibilă.

(3) Transferurile vor fi efectuate la cursul de schimb pe piață, existent la data transferului, pentru tranzacții la vedere în valuta în care se va face transferul, în absența unei piețe valutare, cursul ce va fi utilizat va fi ultimul curs aplicat investițiilor interne sau cursul de schimb cel mai recent pentru transformarea valutilor în drepturi speciale de tragere, oricare este mai favorabil pentru investitor.

(4) Fără a încălca dispozițiile paragrafelor (1)-(3), o parte contractantă poate să protejeze drepturile creditorilor sau să asigure concordanța cu legile privind emisiunea, comercializarea și negocierea titlurilor de valoare și să asigure executarea sentințelor rezultând din procedurile de judecată civile, administrative și penale, prin aplicarea echitabilă, nediscriminatorie și cu bună-credință a legilor și reglementărilor sale.

(5) Fără a încălca dispozițiile paragrafului (2), părțile contractante care sunt state ce au fost părți constitutive ale fostei Uniuni a Republicilor Sovietice Socialiste pot să prevadă în acorduri încheiate între ele ca transferul plăților se va face în valutele acelor părți contractante, cu condiția ca aceste, acorduri să nu trateze investițiile din aria lor, aparținând investitorilor altor părți contractante, într-un mod mai puțin favorabil decât cel aplicat investițiilor investitorilor părților contractante care au încheiat astfel de acorduri sau investițiilor investitorilor unui stat terț.

(6) Fără a încălca dispozițiile subparagrafului (1) b), o parte contractantă poate restricționa transferul veniturilor în natură în cazul în care părțile contractante i se permite prin art. 29 subparagraful (2) a) sau prin GATT și instrumentele conexe să restricționeze sau să interzică exportul sau vânzarea pentru export a produselor care constituie venituri în natură, cu condiția ca o parte contractantă să permită ca transferul veniturilor în natură să se efectueze așa cum este autorizat sau specificat printr-un acord de investiții, o autorizație de investiții sau alte acorduri scrise între partea contractantă și un investitor al altei părți contractante sau investițiile acestuia.

Articolul 15

Subrogarea

(1) Dacă o parte contractantă sau o agenție desemnată de aceasta (denumită în continuare *partea care acordă despăgubiri*) face o plată în virtutea unei asigurări sau garanții acordate în legătură cu o investiție a unui investitor (denumit în continuare *partea despăgubită*) în aria altei părți contractante (denumită în continuare *parte gazdă*), partea gazdă va recunoaște:

a) transferul tuturor drepturilor și pretențiilor în legătură cu această investiție către partea care acordă despăgubirile; și

b) dreptul părții care acordă despăgubiri, în virtutea subrogării, să exercite toate aceste drepturi și să susțină aceste pretenții.

(2) Partea care acordă despăgubiri va fi îndreptățită, în toate cazurile, la:

a) același tratament în legătură cu drepturile și pretențiile primite de ea în virtutea transferului la care se face referire în paragraful (1); și

b) aceleași plăți datorate în baza acestor drepturi și pretenții, ca și cele pe care partea despăgubită a fost îndreptățită să le primească în virtutea acestui tratat, în legătură cu investiția în cauză.

(3) În nici o procedură care face obiectul art. 26, o parte contractantă nu va invoca, ca apărare, acțiunea reconvențională, dreptul la compensație sau oricare alt motiv, sau faptul că despăgubirea sau compensația, totală sau parțială, a pagubelor reclamate s-a primit sau va fi primită în baza unui contract de asigurare sau de garanție.

Articolul 16

Legătura cu alte acorduri

Când două sau mai multe părți contractante au încheiat un acord internațional anterior sau vor încheia un acord internațional ulterior, ai căror termeni se referă la aceleași aspecte ca și cele din partea a III-a sau a V-a a acestui tratat,

(1) nici o dispoziție din partea a III-a sau a V-a a acestui tratat nu va fi interpretată ca derogând de la prevederile termenilor altui acord sau de la dreptul de soluționare a diferendelor care rezultă din acel acord; și

(2) nici o prevedere a acestui alt acord nu va fi interpretată ca derogând de la dispozițiile părții a III-a sau a V-a a acestui tratat sau de la dreptul de soluționare a diferendelor în baza acestui tratat, în oricare dintre cazurile în care o asemenea dispoziție este mai favorabilă investitorului sau investiției.

Articolul 17

Circumstanțe în care nu se aplică

Partea a III-a a tratatului

Fiecare parte contractantă își rezervă dreptul de a refuza avantajele ce decurg din această parte:

(1) unei persoane juridice, dacă cetățeni sau naționali ai unui stat terț dețin sau controlează o astfel de persoană juridică și dacă aceasta nu are o activitate de bază în aria părții contractante în care ea este organizată; sau

(2) unei investiții, dacă partea contractantă care refuză stabilește că acea investiție este o investiție a unui investitor al unui stat terț cu care partea contractantă care refuză:

a) nu menține relații diplomatice; sau

b) adoptă sau menține măsuri care:

(i) interzic tranzacții cu investitorii aceluși stat; sau

(ii) ar amenința-o sau ar prejudicia-o, dacă avantajele acestei părți ar fi acordate investitorilor aceluși stat sau investițiilor sale.

PARTEA A IV-A

DISPOZIȚII DIVERSE

Articolul 18

Suveranitatea asupra resurselor energetice

(1) Părțile contractante recunosc suveranitatea statului și drepturile suverane asupra resurselor energetice. Ele reafirmă că acestea trebuie să fie exercitate în conformitate cu regulile de drept internațional și sub rezerva respectării lor.

(2) Fără a afecta obiectivele de promovare a accesului la resursele energetice și de explorare și dezvoltare a acestora pe baze comerciale, tratatul nu va prejudicia, în nici un fel, regulile părților contractante care guvernează sistemul de proprietate asupra resurselor energetice.

(3) Fiecare stat continuă să dețină, în special, dreptul de a decide cu privire la zonele geografice din aria sa, care să fie făcute disponibile pentru explorarea și dezvoltarea resurselor lor energetice, optimizarea extracției lor și măsura în care acestea pot fi consumate sau exploatate, șa specifice și să beneficieze de orice taxe, redevențe sau alte plăți financiare, care se percep în virtutea acestei

explorări și exploatări, și să reglementeze aspectele de mediu și de siguranță legate de o astfel de explorare, dezvoltare și redare a utilizării inițiale a terenului în aria sa, precum și să participe la aceste explorări și exploatări, *inter alia*, prin participare directă a guvernului sau prin întreprinderi de stat.

(4) Părțile contractante se angajează să Faciliteze accesul la resursele energetice, *inter alia*, prin acordarea nediscriminatorie, pe bază de criterii care sunt făcute publice, de autorizații, licențe, concesiuni și contracte de prospectare și explorare sau de exploatare și extragere a resurselor energetice.

Articolul 19

Aspecte legate de mediu

(1) Urmărind o dezvoltare durabilă și luând în considerare obligațiile sale care decurg din acordurile internaționale în domeniul mediului, la care este parte, fiecare parte contractantă se va strădui să minimizeze, de o manieră eficientă din punct de vedere economic, impactul negativ asupra mediului care are loc în interiorul sau în afara ariei sale, pentru toate activitățile din cadrul ciclului energetic din aria sa, luând măsurile de securitate necesare, în acest sens, fiecare parte contractantă va acționa de o manieră eficientă din punct de vedere al costurilor. Fiecare parte contractantă se va strădui să adopte, în cadrul politicilor și acțiunilor sale, măsuri de precauție pentru prevenirea sau minimizarea degradării mediului. Părțile contractante convin ca poluatorul din ariile părților contractante să suporte, în principiu, costurile poluării, inclusiv poluarea transfrontieră, în interesul public și fără a distorsiona investițiile în ciclul energetic sau comerțul internațional. Părțile contractante vor acționa astfel:

a) vor lua în considerare aspectele legate de mediu în formularea și aplicarea politicilor lor energetice;

b) vor promova stabilirea prețurilor pe considerente de piață și cu o mai mare reflectare a costurilor și beneficiilor de mediu care rezultă din ciclul energetic;

c) ținând seama de art. 34 paragraful (4), vor încuraja cooperarea în atingerea obiectivelor de mediu ale Cartei și cooperarea în domeniul standardelor internaționale de mediu pentru ciclul energetic, luând în considerare diferențele dintre efectele adverse și abaterea de cost dintre părțile contractante;

d) vor lua în considerare, în mod deosebit, îmbunătățirea eficienței energetice, dezvoltarea și folosirea surselor de energie regenerabile, promovarea folosirii combustibililor curați și vor folosi tehnologii și mijloace tehnologice care reduc poluarea;

e) vor promova culegerea și diseminarea informațiilor privind politicile energetice cu efecte benefice asupra mediului și eficiente din punct de vedere economic și cu privire la practicile și tehnologiile eficiente din punct de vedere al costurilor;

f) vor încuraja conștientizarea opiniei publice privind acțiunile cu impact asupra mediului din sistemul energetic, în scopul prevenirii sau al reducerii impactului negativ asupra mediului, și costurile legate de diferitele măsuri de prevenire și reducere;

g) vor promova și vor coopera în domeniul cercetării, dezvoltării și aplicării tehnologiilor, practicilor și proceselor tehnologice eficiente din punct de vedere energetic și cu respectarea considerentelor de mediu, care vor reduce impactul negativ asupra mediului, precum și toate aspectele legate de ciclul energetic, într-o manieră eficientă din punct de vedere economic;

h) vor încuraja crearea de condiții favorabile pentru transferul și răspândirea acestor tehnologii în condițiile unei protecții corespunzătoare și efective a drepturilor de proprietate intelectuală;

i) vor promova o evaluare transparentă într-un stadiu incipient, anterior fazei de decizie și urmata de monitorizarea impactului asupra mediului, a proiectelor de investiții energetice semnificative;

j) vor promova conștientizarea la nivel internațional privind schimbul de informații legat de programe și standarde de mediu relevante ale părților contractante, precum și de punere în aplicare a acelor programe și standarde;

k) vor participa, la cerere, și în limita resurselor lor disponibile, la dezvoltarea și punerea în

aplicare de programe de mediu corespunzătoare la diverse părți contractante.

(2) La cererea uneia sau mai multor părți contractante diferendele privind aplicarea și interpretarea dispozițiilor acestui articol vor fi analizate de Conferința Cartei care va căuta o soluție, în cazul în care nu există aranjamente privind modul de soluționare a acestor diferende în alte foruri internaționale corespunzătoare.

(3) În sensul acestui articol:

a) *ciclul energetic* înseamnă întregul lanț, inclusiv activitățile legate de prospectarea, explorarea, producția, conversia, stocarea, transportul, distribuția și consumul diferitelor forme de energie și tratamentul și eliminarea deșeurilor, precum și dezafectarea sau oprirea acestor activități minimizând impactul negativ asupra mediului;

b) *impactul asupra mediului* înseamnă orice efect cauzat de o anumită activitate asupra mediului, inclusiv asupra sănătății și protecției omului, florei, faunei, solului, aerului, apei, climei, peisajului, monumentelor istorice și altor structuri fizice sau interacțiunii lor între acești factori, inclusiv efectele asupra moștenirii culturale sau asupra condițiilor socioeconomice care rezultă din alterarea acestor factori;

c) *îmbunătățirea eficienței energetice* înseamnă acționarea pentru menținerea aceleiași unități de produs (bun sau serviciu) fără a reduce calitatea sau performanțele produsului, concomitent cu reducerea cantității de energie necesară pentru realizarea acelui produs;

d) *eficient din punct de vedere al costurilor* înseamnă atingerea unui obiectiv cu cele mai reduse costuri sau obținerea celor mai mari beneficii la un cost dat.

Articolul 20

Transparență

(1) Legile, reglementările, hotărârile judecătorești și deciziile administra-tive cu aplicație generală, care afectează comerțul cu materiale și produse energetice, se înscriu, în conformitate cu art. 29 subparagraful (2) a), printre măsurile care țin de regulile privind transparența, așa cum rezultă din GATT și din instrumentele conexe relevante.

(2) Legile, reglementările, hotărârile judecătorești și deciziile administra-tive de aplicare generală, puse în aplicare de către o parte contractantă, precum și acordurile în vigoare dintre părțile contractante, care se referă la alte aspecte din acest tratat, vor fi deasemenea publicate prompt, astfel încât să dea posibilitate părților contractante și investitorilor să ia cunoștință de ele. Dispozițiile acestui paragraf nu obligă nici o parte contractantă să dezvăluie informații confidențiale care ar împiedica aplicarea legii sau ar fi, contrare interesului public ori ar prejudicia interesele comerciale legitime ale unui investitor.

(3) Fiecare parte contractantă va desemna unul sau mai multe puncte de informare cărora să li se poată adresa cereri privind informații despre legile, reglementările, hotărârile judecătorești și deciziile administrative, mai sus menționate, și va informa prompt secretariatul despre existența lor, secretariatul făcându-le disponibile, la cerere.

Articolul 21

Impozite

(1) Dacă nu s-a convenit altfel în acest articol, nici o dispoziție a prezentului tratat nu se va aplica, astfel încât să creeze drepturi sau să impună obligații cu privire la măsurile fiscale ale părților contractante, în cazul oricărei neconcordanțe între dispozițiile acestui articol și oricare altă dispoziție din acest tratat, dispozițiile acestui articol vor prevala.

(2) Articolul 7 paragraful (3) se va aplica măsurilor fiscale, altele decât cele pe venit sau pe capital, cu excepția faptului că aceste dispoziții nu se vor aplica:

a) unui avantaj acordat de o parte contractantă în baza prevederilor fiscale ale oricărei convenții, acord sau aranjament, descrise în subparagraful 7 a) (ii) ; sau

b) oricărei măsuri fiscale care urmărește colectarea efectivă a impozitelor, cu excepția cazului când măsurile unei părți contractante discriminează în mod arbitrar împotriva materialelor și produselor energetice provenind din sau destinate pentru aria altei părți contractante, sau

restricționează, în mod arbitrar, beneficiile acordate în baza dispozițiilor art. 7 paragraful (3).

(3) Dispozițiile art. 10 paragrafele (2) și (7) se vor aplica măsurilor fiscale ale părților contractante, altele decât cele pe venit sau pe capital, cu excepția faptului că aceste dispoziții nu se vor aplica:

a) pentru a impune obligații ce decurg din tratamentul națiunii celei mai favorizate cu privire la avantajele acordate de o parte contractantă în conformitate cu dispozițiile fiscale ale oricărei convenții, oricărui acord sau aranjament, descrise în subparagraful (7) a) (ii) sau care rezultă din calitatea de membru la o organizație de integrare economică regională; sau

b) oricare măsuri fiscale vizând să asigure colectarea efectivă de impozite, cu excepția cazului în care măsura discriminează, în mod arbitrar, un investitor al altei părți contractante sau restricționează, în mod arbitrar, beneficiile acordate în baza dispozițiilor legate de investiții din acest tratat.

(4) Dispozițiile art. 29 paragrafele (2) - (6) se aplică măsurilor fiscale, altele decât cele pe venit sau pe capital.

(5) a) Articolul 13 se aplică impozitelor.

b) Atunci când o problemă care derivă din art. 13, referitoare fie la faptul ca impozitul constituie o expropriere, fie că impozitul considerat ca expropriere este discriminatoriu, se vor aplica următoarele dispoziții:

(i) Investitorul sau partea contractantă care declară măsura de expropriere va supune cazul autorității fiscale competente, pentru a determina dacă impozitul este o măsură de expropriere sau dacă impozitul este discriminatoriu, în cazul în care lipsește o astfel de cerere din partea investitorului sau a părții contractante, organismele chemate să soluționeze diferendele în conformitate cu art. 26 subparagraful (2) c) sau art. 27 paragraful (2) vor supune cazul autorităților fiscale competente.

(ii) Autoritățile fiscale competente se vor strădui să soluționeze cazul, într-o perioadă de 6 luni de la notificare. Dacă este o problemă de nediscriminare, autoritățile fiscale competente vor aplica dispozițiile privind nediscriminarea din convențiile fiscale aplicabile sau dacă nu există prevederi privind nediscriminarea în aceste convenții sau în cazul în care astfel de convenții nu sunt în vigoare între părțile contractante interesate, ele vor aplica principiile de nediscriminare stipulate în convenția-cadru privind impozitele pe venit și capital a organizației pentru cooperare și dezvoltare economică.

(iii) Organismele chemate să soluționeze diferendele în baza art. 26 subparagraful (2) c) sau art. 27 paragraful (2) pot lua în considerare orice concluzie primită de la autoritatea fiscală competentă privind natura măsurii, respectiv dacă aceasta este o măsură de expropriere. Aceste organisme vor lua în considerare toate concluziile primite în perioada de 6 luni la care se face referire în subparagraful b) (ii), din partea autorității fiscale competente, inclusiv dacă impozitul este discriminatoriu. Aceste organisme pot lua, deasemenea, în considerare orice concluzie primită de la autoritatea fiscală competentă după expirarea perioadei de 6 luni.

(iv) După expirarea perioadei de 6 luni, la care se face referire în subparagraful (b) (ii), implicarea autorității fiscale competente nu poate în nici un caz să ducă la întârzierea procedurilor prevăzute la art. 26 și 27.

(6) Pentru evitarea oricărui dubiu, art. 14 nu va limita drepturile părții contractante de a impune sau de a percepe impozite prin reținere la sursă sau alte mijloace.

(7) În sensul acestui articol:

a) termenul *măsuri fiscale* cuprinde:

(i) orice prevedere referitoare la impozite din legislația națională a părții contractante sau a unei subdiviziuni politice sau a unei autorități locale; și

(ii) orice prevedere referitoare la impozite din convențiile de evitare a dublei impunerii sau din alte acorduri și aranjamente internaționale la care partea contractantă este parte;

b) vor fi considerate impozite pe venit sau pe capital toate impozitele stabilite pe venitul total, pe

capitalul total sau pe elemente de venit sau de capital, inclusiv impozitele pe veniturile provenite din înstrăinarea proprietății, impozite pe avere, moșteniri și donații sau impozite similare, impozite pe suma totală a salariilor plătite de societățile comerciale, precum și impozitul pe creșterea valorii capitalului;

c) *autoritate fiscală competentă*, înseamnă autoritatea competentă în conformitate cu un acord de evitare a dublei impuneri în vigoare între părțile contractante sau, în cazul în care nu este în vigoare nici un astfel de acord, ministrul sau ministerul responsabil pentru impozite sau reprezentanții lor autorizați;

d) pentru evitarea oricărui dubiu, termenii prevederi fiscale și impozite nu includ taxele vamale.

Articolul 22

Întreprinderi de stat și întreprinderi cărora li se acordă privilegii

(1) Fiecare parte contractantă se angajează ca, în cazul în care menține sau înființează o întreprindere de stat, aceasta își va desfășura activitatea legată de vânzarea sau cumpărarea de bunuri și servicii în aria sa, în concordanță cu obligațiile părții contractante prevăzute în partea a III-a a acestui tratat.

(2) Nici o parte contractantă nu va încuraja sau nu va cere unei astfel de întreprinderi să desfășoare activitate în aria sa într-o manieră neconformă cu obligațiile părții contractante prevăzute în acest tratat.

(3) Fiecare parte contractantă se angajează că, dacă înființează sau menține o entitate și îi conferă autoritate normativă, administrativă sau altă autoritate guvernamentală, această entitate va exercita acea autoritate în concordanța cu obligațiile părții contractante prevăzute în acest tratat.

(4) Nici o parte contractantă nu va încuraja sau nu va cere unei entități, căreia aceasta îi acordă privilegii exclusive sau speciale să-și desfășoare activitatea în aria sa într-o manieră neconformă cu obligațiile părții contractante prevăzute în acest tratat.

(5) În sensul acestui articol, *entitate* include o întreprindere, o agenție sau altă organizație, sau o persoană individuală.

Articolul 23

Respectarea de către autoritățile locale

(1) Fiecare parte contractantă este pe deplin răspunzătoare, prin acest tratat, pentru respectarea tuturor dispozițiilor acestui tratat și va lua măsurile necesare, în limita în care îi sunt disponibile, pentru a asigura respectarea lor de către guvernele regionale și locale și autoritățile din aria sa.

(2) Dispozițiile privind soluționarea diferendelor din partea a II-a, a IV-a și V-a ale acestui tratat pot fi invocate în legătură cu măsurile ce afectează respectarea dispozițiilor tratatului de către o parte contractantă, care au fost luate de guverne regionale sau locale ori de autorități din aria părții contractante.

Articolul 24

Excepții

(1) Acest articol nu se aplică art. 12, 13 și 29.

(2) Dispozițiile tratatului, altele decât:

a) cele la care se face referire în paragraful (1); și

b) cu privire la subparagraful (i), partea a III-a a acestui tratat, nu vor împiedica o parte contractantă să adopte sau să aplice măsuri:

(i) necesare pentru a proteja viața sau sănătatea oamenilor, animalelor sau plantelor;

(ii) esențiale pentru achiziționarea sau distribuția materialelor și produselor energetice în condițiile în care acestea sunt deficitare, datorită unor cauze care nu depind de acea parte contractantă, cu condiția ca aceste măsuri să fie compatibile cu principiile potrivit cărora:

A) toate celelalte părți contractante au dreptul la o parte echitabilă din oferta internațională de astfel de materiale și produse energetice; și

B) orice astfel de măsuri care nu sunt compatibile cu dispozițiile acestui tratat vor fi suspendate

imediat ce condițiile care le-au generat au încetat să existe; sau

(iii) în beneficiul investitorilor autohtoni sau persoane individuale, sau grupuri dezavantajate din punct de vedere social sau economic sau investițiilor acestora și notificate Secretariatului ca atare, cu condiția ca o astfel de măsură:

A) să nu aibă un impact semnificativ asupra economiei acelei părți contractante; și

B) să nu discrimineze între investitorul oricărei alte părți contractante și investitorii acelei părți contractante care nu fac parte dintre aceia pentru care s-a introdus această măsură, cu condiția că aceste măsuri să nu fie aplicate într-un mod care să constituie o restricționare deghizată a activității economice în sectorul energetic sau un mijloc de discriminare arbitrar sau nejustificat între părți contractante sau între investitori sau alte persoane interesate ale părților contractante. Aceste măsuri vor fi motivate corespunzător și nu vor anula sau afecta beneficiile uneia sau mai multor părți contractante, pe care acestea le au prin acest tratat, mai mult decât este strict necesar pentru scopul final.

(3) Dispozițiile acestui tratat, altele decât cele la care se face referire în paragraful (1), nu vor fi interpretate ca împiedicând o parte contractantă de a lua măsurile pe care acesta le consideră necesare:

a) pentru protejarea intereselor esențiale ale securității sale, inclusiv cele:

(i) legate de aprovizionarea cu materiale și produse energetice a obiectivelor militare; sau

(ii) luate în timp de război, conflict armat sau în cazul altor stări de urgență în relațiile internaționale;

b) legate de punerea în aplicare a politicilor naționale cu privire la neproliferarea armelor nucleare sau altor instrumente care folosesc materiale fisionabile sau necesare pentru îndeplinirea obligațiilor sale în cadrul tratatului de neproliferare a armelor nucleare, a directivelor pentru furnizorii nucleari și a altor obligații sau înțelegeri internaționale de neproliferare nucleară; sau

c) pentru menținerea ordinii publice.

O astfel de măsură nu va constitui o restricție deghizată în calea tranzitului.

(4) Dispozițiile acestui tratat care acordă tratamentul națiunii celei mai favorizate nu vor obliga o parte contractantă să extindă asupra investitorilor oricărei alte părți contractante vin tratament preferențial:

a) care rezultă din calitatea sa de membru la o zonă de comerț liber sau uniune vamală; sau

b) care este acordat printr-un acord bilateral sau multilateral privind cooperarea economică dintre state care au fost părți constitutive ale fostei Uniuni a Republicilor Sovietice Socialiste, până la stabilirea, pe o bază definitivă, a relațiilor lor economice reciproce.

Articolul 25

Acordul de integrare economică

(1) Nici o dispoziție a acestui tratat nu va fi astfel interpretată, încât să oblige o parte contractantă, care este parte la un acord de integrare economică (denumite în continuare A/E), să extindă, prin tratamentul națiunii celei mai favorizate, asupra altei părți contractante care nu este parte la A/E, un tratament preferențial aplicabil între părțile la acel A/E și care rezultă din calitatea lor de parte la acel A/E.

(2) În sensul paragrafului (1), A/E înseamnă un acord care liberalizează substanțial, *inter alia*, comerțul și investițiile, asigurând absența sau eliminarea, în mod substanțial, a tuturor discriminărilor între părțile la acesta, prin eliminarea măsurilor discriminatorii existente și/sau interzicerea de măsuri noi sau mai discriminatorii, fie la intrarea în vigoare a acestui acord, fie într-o perioadă de timp rezonabilă.

(3) Acest articol nu va afecta aplicarea GATT și a instrumentelor conexe în conformitate cu art. 29.

PARTEA A V-A REGLEMENTAREA DIFERENDELOR

Articolul 26

Reglementarea diferendelor dintre un investitor și o parte contractantă

(1) Diferendele dintre o parte contractantă și un investitor al unei alte părți contractante în legătură cu o investiție a celei din urmă părți contractante, în aria celei dintâi părți contractante, și care se referă la o pretinsă încălcare a obligației celei dintâi părți contractante, în partea a III-a, se vor soluționa, pe cât posibil, pe cale amiabilă.

(2) Dacă aceste diferende nu pot fi reglementate în conformitate cu dispozițiile paragrafului (1), în termen de 3 luni de la data la care oricare parte la diferend a solicitat o soluționare amiabilă, investitorul, parte la diferend, poate opta pentru supunerea acestuia spre soluționare:

- a) la instanțele sau tribunalele administrative ale părții contractante care este parte la diferend;
- b) în conformitate cu orice procedură aplicabilă de reglementare a diferendelor, asupra căreia s-a căzut de acord în prealabil; sau
- c) conform următoarelor paragrafe din acest articol.

(3) a) Numai în condițiile menționate în subparagrafele b) și c) fiecare parte contractantă își dă, prin prezenta, consimțământul necondiționat pentru supunerea diferendului arbitrajului internațional sau concilierii internaționale conform dispozițiilor acestui articol.

b) (i) părțile contractante menționate în lista din anexa ID nu își dau consimțământul necondiționat în cazul în care investitorul a supus în prealabil, soluționarea diferendului în condițiile prevăzute la subparagraful (2) a) sau b).

ii) Pentru motive de transparență, fiecare parte contractantă care este menționată în lista din anexa ID va depune la secretariat o declarație scrisă privind politicile, practicile și condițiile sale în acest sens, nu mai târziu de data depunerii instrumentelor sale de ratificare, acceptare sau aprobare, conform art. 39, sau a depunerii instrumentelor sale de aderare conform art. 41.

c) O parte contractantă menționată în anexa IA nu își dă acest acord necondiționat cu privire la un diferend apărut în condițiile arătate în ultima propoziție a art. 10 paragraful (1).

(4) În cazul în care un investitor optează să supună diferendul spre soluționare în conformitate cu subparagraful (2) c), investitorul trebuie să-și dea consimțământul în scris pentru ca diferendul să fie supus spre soluționare astfel:

a) (i) Centrului Internațional pentru Reglementarea Diferendelor relative la Investiții, înființat ca urmare a Convenției pentru reglementarea diferendelor relative la investiții între state și persoane ale altor state, deschisă pentru semnare la Washington la 18 martie 1965 (denumită în continuare *Convenția ICSID*), dacă partea contractantă a investitorului și cealaltă parte contractantă, parte la diferend, sunt părți la sus-numita convenție; sau

(ii) Centrului Internațional pentru Reglementarea Diferendelor relative la Investiții, înființat ca urmare a convenției menționate în subparagraful a) (i), în baza regulilor care guvernează facilitățile adiționale pentru administrarea procedurilor secretariatului centrului (denumit în continuare *Regulament adițional*), dacă partea contractantă a investitorului sau cealaltă parte contractantă, parte la diferend, dar nu amândouă, este parte la convenția menționată mai sus;

b) unui arbitru unic sau unui tribunal ad-hoc de arbitraj, constituit în conformitate cu Regulamentul de arbitraj al Comisiei Națiunilor Unite pentru Drept Comercial Internațional (denumit în continuare UNCITRAL); sau

c) unei proceduri arbitrale în cadrul Institutului de Arbitraj al Camerei de Comerț din Stockholm.

(5) a) Consimțământul dat în conformitate cu paragraful (3), împreună cu acordul scris al investitorului, dat ca urmare a prevederii menționate la paragraful (4), vor fi considerate ca satisfăcând cerința pentru:

(i) acordul scris al părților la diferend pentru îndeplinirea scopurilor menționate la cap. II al Convenției ICSIR și a celor din Regulamentul adițional;

(ii) o *înțelegere în scris* în sensul articolului II al Convenției Națiunilor Unite pentru recunoașterea și executarea hotărârilor arbitrale străine, semnată la New York la 10 iunie 1958 (denumită în continuare *Convenția de la New York*); și

(iii) *părțile la contract să fi căzut de acord, în scris*, în sensul art. 1 al Regulamentului de arbitraj al UNCITRAL.

b) Orice arbitraj menționat în acest articol se va desfășura, la cererea oricăreia dintre părțile la diferend, într-un stat care este parte la Convenția de la New York. Cererile supuse arbitrajului în condițiile menționate vor fi considerate ca rezultând din raporturi sau tranzacții comerciale în sensul art. 1 al acestei convenții.

(6) Un tribunal stabilit potrivit dispozițiilor paragrafului (4) va hotărî asupra problemelor în diferend în conformitate cu acest tratat, precum și cu reglementările aplicabile și principiile de drept internațional.

(7) Un investitor, altul decât o persoană fizică care are naționalitatea părții contractante, parte la diferend la data consimțământului în scris menționat în paragraful (4) și care, înaintea apariției diferendului dintre el și partea contractantă, este controlat de investitori ai unei alte părți contractante, va fi tratat, în sensul art. 25 subparagraful (2) b) al Convenției ICSID ca "național al unui alt stat contractant, și în sensul art. 1 paragraful (6) al Regulamentului adițional va fi tratat ca "național al altui stat".

(8) Hotărârile arbitrale, care pot cuprinde și o obligație de plată, vor fi definitive și obligatorii pentru părțile în diferend. O hotărâre arbitrală privind o măsură a unui guvern local sau a unei autorități a părții contractante, parte la diferend, va stipula că partea contractantă poate să plătească despăgubiri bănești în locul oricărei alte reparații acordate. Fiecare parte contractantă va aduce la îndeplinire o astfel de hotărâre fără întârziere și va crea condiții pentru executarea ei efectivă în aria sa.

Articolul 27

Reglementarea diferendelor dintre părțile contractante

(1) Părțile contractante se vor strădui să-și soluționeze diferendele cu privire la aplicarea sau interpretarea acestui tratat pe căi diplomatice.

(2) Dacă un diferend nu a fost soluționat în conformitate cu paragraful (1), într-o perioadă de timp rezonabilă oricare dintre părțile la diferend poate supune problema respectivă unui tribunal ad-hoc conform acestui articol, în baza notificării scrise adresate celeilalte părți la diferend, cu excepția cazurilor în care prezentul tratat dispune altfel, sau părțile contractante au convenit altfel în scris, precum și cu excepția referitoare la aplicarea și interpretarea art. 6 sau art. 19 sau pentru părțile contractante menționate în anexa IA, a ultimei propoziții a art. 10 paragraful (1).

(3) Un astfel de tribunal ad-hoc se va constitui după cum urmează:

a) Partea contractantă care inițiază procedura va desemna un membru al tribunalului și va informa cealaltă parte contractantă la diferend asupra acestei desemnări, în termen de 30 de zile de la primirea notificării menționate în paragraful (2) a celeilalte părți contractante.

b) În termen de 60 de zile de la primirea notificării în scris, la care se referă paragraful (2), cealaltă parte contractantă, care este parte la diferend, va desemna un membru. Dacă desemnarea nu se va face în termenul stabilit, partea contractantă care a inițiat procedura poate solicita, în termen de 90 de zile de la primirea notificării în scris, menționată în paragraful (2), ca desemnarea să fie făcută în conformitate cu subparagraful d).

c) Părțile contractante care sunt părți la diferend vor desemna un al treilea membru care nu poate să aibă naționalitatea sau cetățenia părții contractante care este parte la diferend. Acest membru va fi președintele tribunalului. Dacă, în termen de 150 de zile de la primirea notificării la care se referă paragraful (2), părțile contractante nu pot cădea de acord asupra numirii unui al treilea membru, acea numire se va face, conform subparagrafului (3) d), la cererea oricăreia dintre părțile contractante, depusă în termen de 180 de zile de la primirea notificării.

d) Desemnările necesar a fi făcute conform acestui paragraf se vor face de către secretarul general al Curții Permanente de Arbitraj Internațional în termen de 30 de zile de la primirea cererii înaintate în acest sens. Dacă secretarul general este împiedicat să-și îndeplinească această sarcină, numirile

vor fi făcute de către primul secretar al biroului. Dacă, la rândul său, acesta din urmă este împiedicat să își îndeplinească o astfel de sarcină, numirile se vor face de către un locuitor care este cel mai mare în funcție.

e) Desemnările făcute în conformitate cu subparagrafele a) - d) vor fi făcute ținând seama de calificarea și experiența celor care vor fi desemnați, în privința problemelor care fac obiectul acestui tratat.

f) În absența unui acord contrar între părțile contractante, se va aplica Regulamentul de arbitraj al UNCITRAL, cu excepția modificărilor făcute de părțile contractante care sunt parte la diferend sau de arbitri. Tribunalul va lua hotărârile cu majoritatea de voturi a membrilor săi.

g) Tribunalul va decide asupra diferendului în conformitate cu dispozițiile acestui tratat, cu regulile aplicabile și cu principiile dreptului internațional.

h) Sentința arbitrală va fi definitivă și obligatorie pentru părțile contractante care sunt parte la diferend.

(i) În cazul în care, la pronunțarea unei sentințe, tribunalul consideră că una dintre măsurile prevăzute de un guvern local sau regional sau de o autoritate din aria părții contractante, menționată în partea I a anexei P, nu este conformă cu dispozițiile prezentului tratat, oricare parte la diferend poate invoca prevederile părții a II-a a anexei P.

j) Cheltuielile tribunalului, ce includ și remunerația membrilor săi, vor fi suportate în părți egale de către părțile contractante care sunt parte la diferend. Tribunalul poate, în orice caz, să dispună, după cum consideră, ca una dintre părțile contractante, care este parte la diferend, să plătească o parte mai mare din cheltuieli.

k) În cazul în care părțile contractante la diferend nu convin altfel, tribunalul își va desfășura lucrările la Haga și va folosi clădirea și facilitățile Curții Permanente de Arbitraj Internațional.

l) O copie de pe sentința arbitrală va fi depusă la secretariat, care o va face general disponibilă.

Articolul 28

Neaplicarea articolului 27 anumitor diferende

Un diferend între părțile contractante cu privire la aplicarea sau inter-pretarea art. 5 sau 29 nu va fi soluționat în conformitate cu dispozițiile art. 27, decât dacă părțile contractante, părți la diferend, convin în acest fel.

PARTEA A VI-A

DISPOZIȚII TRANZITORII

Articolul 29

Prevederi interimare cu privire la aspecte legate de comerț

(1) Dispozițiile acestui articol se vor aplica comerțului cu materiale și produse energetice, atât timp cât o parte contractantă nu este membră la GATT și instrumentele conexe.

(2) a) Comerțul cu materiale și produse energetice dintre părțile contractante, dintre care cel puțin una nu este parte la GATT sau la un instrument conex relevant, va fi guvernat, sub rezerva subparagrafelor b) și

c) și a excepțiilor și regulilor stipulate în anexa G, de prevederile GATT 1947 și de instrumentele conexe, așa cum erau ele aplicate la 1 martie 1994 și practicate pentru materiale și produse energetice de membrii la GATT 1947 între ei, ca și cum toate părțile contractante sunt părți la GATT 1947 și la instrumentele conexe.

b) Acest comerț al unei părți contractante, care este un stat care a fost parte constitutivă a fostei Uniuni a Republicilor Sovietice Socialiste, poate fi guvernat, sub rezerva dispozițiilor anexei TFU, de un acord între două sau mai multe asemenea state la 1 decembrie 1999 sau până la admiterea acelei părți contractante la GATT, dacă acest act are loc mai devreme de 1 decembrie 1999.

c) În ceea ce privește comerțul dintre oricare dintre cele două părți la GATT, subparagraful a) nu se va aplica, dacă una dintre aceste părți nu este parte la GATT 1947.

(3) Fiecare semnatar al acestui tratat și fiecare stat sau organizație de integrare economică

regională care aderă la acest tratat, la data semnării sau depunerii instrumentelor de aderare, va depune la Secretariat lista taxelor sale vamale și a altor taxe percepute la import sau export pentru materiale și produse energetice, notificând nivelul unor asemenea taxe la data semnării sau depozitării.

Orice modificare a acestor taxe va fi notificată la Secretariat, care va informa în mod corespunzător părțile contractante.

(4) Fiecare parte contractantă se va strădui să nu mărească taxele vamale sau alte taxe percepute la import sau la export:

a) în cazul importului de materiale și produse energetice menționate în partea I a ofertei părții contractante la care se face referire la art. II al GATT, peste nivelul prevăzut în ofertă, dacă partea contractantă este membru GĂTI,

b) în cazul exportului de materiale și produse energetice și al importului lor, dacă partea contractantă nu este membru GATT, peste nivelul notificat cel mai recent la Secretariat, cu excepția cazurilor permise în conformitate cu subparagraful (2) a).

(5) O parte contractantă poate mări taxele vamale și alte taxe peste nivelul specificat în paragraful (4), numai dacă:

a) în cazul unor taxe vamale sau al altor taxe percepute la import, o asemenea acțiune nu este incompatibilă cu dispozițiile aplicabile ale GATT, altele decât acele dispoziții ale GATT 1947 și ale instrumentelor conexe prevăzute în anexa G și dispozițiile corespondente ale GATT 1994 și ale instrumentelor conexe; sau

b) s-a notificat la Secretariat propunerea sa privind această creștere, în măsura în care este permisă de procedurile sale legislative, acordând celorlalte părți contractante posibilitatea pentru consultări în legătură cu această propunere și a luat în considerare pozițiile acestor părți contractante.

(6) Semnatarii se angajează să înceapă negocieri, nu mai târziu de 1 ianuarie 1995, în vederea încheierii, până la 1 ianuarie 1998, corespunzător evoluțiilor din sistemul de comerț mondial, privind un text de amendament la acest tratat, cu condiția respectării regulilor ce vor fi convenite, în sensul ca fiecare parte contractanta să se angajeze să nu mărească taxele vamale și alte taxe peste nivelul menționat în acel amendament.

(7) Anexa D se va aplica diferendelor privind respectarea dispozițiilor aplicabile comerțului în baza acestui articol, cu condiția ca ambele părți contractante să nu convină altfel, precum și diferendelor, privind respectarea art. 5, dintre părțile contractante, dintre care cel puțin una nu este parte la GATT, cu mențiunea că anexa D nu se va aplica nici unui diferend între părțile contractante, a cărui substanță derivă dintr-un acord care:

a) a fost notificat în conformitate cu și îndeplinește celelalte cerințe conținute în subparagraful (2) b) și anexa TFU; sau

b) înființează o zonă de comerț liber sau o uniune vamală, așa cum se menționează în art. XXIV al GATT.

Articolul 30

Evoluții în aranjamentele privind comerțul mondial

În lumina rezultatelor Runderi Uruguay a negocierilor comerciale multilaterale încorporate, în principal, în Actul final încheiat la Marrakesh la 15 aprilie 1994, părțile contractante se angajează să înceapă analiza amendamentelor adecvate la acest tratat, nu mai târziu de 1 iulie 1995 sau la intrarea în vigoare a acestui tratat, dacă aceasta va fi ulterioară datei de 1 iulie 1995, în vederea adoptării acestor amendamente de către Conferința Cartei.

Articolul 31

Echipe energetice

Conferința provizorie a Cartei va începe, la prima sa reuniune, examinarea posibilității de includere a echipamentelor energetice în dispozițiile din tratat legate de comerț.

Articolul 32

Aranjamente tranzitorii

(1) Recunoscând necesitatea unei perioade de timp pentru adaptarea la cerințele economiei de piață, o parte contractantă, care figurează în lista din anexa T, poate să suspende temporar respectarea deplină a obligațiilor sale care decurg din una sau din următoarele dispoziții ale acestui tratat, sub rezerva condițiilor din paragrafele (3)-(6):

Articolul 6 paragrafele (2) și (5)

Articolul 7 paragraful (4)

Articolul 9 paragraful (1)

Articolul 10 paragraful (7) - măsuri specifice

Articolul 14 subparagraful (1) d) - privitor doar la transferul câștigurilor necheltuite

Articolul 20 paragraful (3) Articolul 22 paragrafele (1) și (3).

(2) Alte părți contractante vor acorda asistență unei părți contractante care și-a suspendat respectarea deplină a obligațiilor sale potrivit paragrafului (1) pentru a realiza condițiile în care această suspendare poate înceta.

Această asistență poate fi acordată în oricare formă pe care celelalte părți contractante o consideră cea mai eficientă pentru a răspunde necesităților notificate potrivit subparagrafului (4) c), inclusiv, acolo unde este cazul, prin aranjamente bilaterale sau multilaterale.

(3) Dispozițiile aplicabile, etapele până la aplicarea deplină a fiecăreia, măsurile care trebuie luate și data sau, în mod excepțional, acțiunea la care fiecare etapă este încheiată și fiecare măsură este luată sunt enumerate în anexa T pentru fiecare parte contractantă care solicită aranjamente tranzitorii.

Fiecare asemenea parte contractantă va lua măsurile specificate până la data indicată pentru dispoziția respectivă și stadiul ei, așa cum se precizează în anexa T. Părțile contractante care au suspendat temporar respectarea deplină a paragrafului (1) se angajează să se conformeze pe deplin obligațiilor respective până la 1 iulie 2001. Dacă o parte contractantă consideră necesar, datorită unor împrejurări excepționale, să ceară ca perioada acestei suspendări temporare să fie introdusă o altă suspendare temporară care nu a fost inițial prevăzută în anexa T, hotărârea asupra unei cereri amendare a anexei T va fi luată de Conferința Cartei.

(4) O parte contractantă care a invocat aranjamente tranzitorii va notifica Secretariatului cel puțin o dată la 12 luni, în ceea ce privește:

a) aplicarea măsurilor specificate în anexa T și progresul realizat în sensul respectării depline;

b) progresul pe care aceasta se așteaptă să-l înregistreze în următoarele 12 luni, în sensul respectării depline a obligațiilor sale, orice problemă pe care o prevede și propunerile sale pentru abordarea acestei probleme;

c) asistența tehnică necesară pentru facilitarea finalizării etapelor menționate în anexa T, în vederea aplicării depline a acestui tratat sau pentru rezolvarea problemelor notificate conform subparagrafului b), precum și pentru promovarea altor reforme necesare, orientate spre economia de piață și modernizarea sectorului energetic;

d) Orice împrejurare care ar face necesară o solicitare de tipul celei menționate în paragraful (3).

(5) Secretariatul va acționa astfel:

a) va transmite tuturor părților contractante notificările la care s-a făcut referire în paragraful (4);

b) va transmite și va promova activ, în mod adecvat, bazându-se, acolo unde este cazul, pe aranjamentele existente în cadrul altor organizații internaționale, corelarea necesităților și a ofertelor de asistență tehnică la care s-a făcut referire în paragraful (2) și subparagraful (4) c);

c) va transmite tuturor părților contractante, la sfârșitul fiecărei perioade de 6 luni, un rezumat al oricăror notificări făcute potrivit subparagrafelor (4) a) și d).

(6) Conferința Cartei va examina, anual, progresele înregistrate de părțile contractante în aplicarea dispozițiilor acestui articol și corelarea necesităților și ofertelor de asistență tehnică la care s-a făcut referire în paragraful (2) și sub paragraful (4) c), în cursul acestei examinări aceasta poate să hotărască luarea măsurilor adecvate.

PARTEA A VII-A

STRUCTURA ȘI INSTITUȚII

Articolul 33

Protocoale și declarații ale Cartei Energiei

(1) Conferința Cartei poate autoriza negocierea unor protocoale și declarații ale Cartei Energiei, în scopul atingerii obiectivelor și principiilor Cartei.

(2) Oricare semnatar al Cartei poate participa la aceste negocieri.

(3) Un stat sau o organizație de integrare economică regională nu va deveni parte la un protocol sau o declarație fără a fi sau a deveni, în același timp, semnatar al Cartei și parte contractantă la acest tratat.

(4) Sub rezerva dispozițiilor paragrafului (3) și a subparagrafului (6) a), prevederile finale aplicabile unui protocol vor fi definite în acel protocol.

(5) Un protocol se va aplica numai părților contractante care consimt să fie legate prin acesta și nu va face derogare de la drepturile și obligațiile acelor părți contractante care nu sunt parte la protocol.

(6) a) Un protocol poate transfera competențe Conferinței Cartei și atribuții Secretariatului, cu condiția ca nici un astfel de transfer să nu poată fi făcut printr-un amendament la protocol, care nu este aprobat de Conferința Cartei, aprobare care nu poate să se dea în baza unei dispoziții din protocolul autorizat în baza subparagrafului b).

b) Un protocol care prevede hotărâri ce trebuie luate de Conferința Cartei poate, sub rezerva subparagrafului a), și referitor la aceste hotărâri, să prevadă:

(i) reguli de vot, altele decât cele prevăzute la art. 36;

(ii) ca numai părțile la protocol să fie considerate a fi părți contractante în sensul art. 36 sau eligibile de a vota în conformitate cu regulile stipulate în protocol.

Articolul 34

Conferința Cartei Energiei

(1) Părțile contractante se vor întâlni periodic în cadrul Conferinței Cartei Energiei (denumită în continuare *Conferința Cartei*), la care fiecare parte contractantă are dreptul să aibă un reprezentant. Reuniunile ordinare se vor ține la intervale determinate de Conferința Cartei.

(2) Reuniuni extraordinare ale Conferinței Cartei pot fi ținute la date ce pot fi stabilite de Conferința Cartei sau la cererea scrisă a oricărei părți contractante, cu condiția ca, în intervalul de 6 săptămâni de la cererea comunicată părților contractante de către Secretariat, aceasta să fie susținută de cel puțin o treime din numărul părților contractante.

(3) Atribuțiile Conferinței Cartei vor fi:

a) să îndeplinească sarcinile stabilite pentru ea, prin acest tratat sau protocoale;

b) să supravegheze și să faciliteze aplicarea principiilor Cartei și a dispozițiilor acestui tratat și a protocoalelor;

c) să faciliteze, în conformitate cu dispozițiile acestui tratat și ale protocoalelor, coordonarea măsurilor generale adecvate pentru aplicarea principiilor Cartei;

d) să examineze și să adopte programul de lucru al Secretariatului;

e) să examineze și să aprobe bilanțurile anuale și bugetul Secretariatului;

f) să examineze și să aprobe sau să adopte condițiile din acordul referitor la sediul central sau din alte înțelegeri, inclusiv privilegiile și imunitățile considerate necesare pentru Conferința Cartei și Secretariat;

g) să încurajeze eforturi de cooperare care să ducă la facilitarea și promovarea reformelor orientate spre economia de piață și modernizarea sectoarelor energetice în țările Europei Centrale și de Est și în republicile fostei Uniuni Sovietice, care sunt țări cu economie în tranziție;

h) să autorizeze și să aprobe condițiile de referință pentru negocierea protocoalelor și să examineze și să adopte textele acestora și amendamentele aduse lor;

i) să autorizeze negocierea declarațiilor și să aprobe elaborarea lor;

j) să decidă asupra aderării la acest tratat;

k) să autorizeze negocierea, să examineze și să aprobe sau să adopte acorduri de asociere;

- l) să examineze și să adopte textele amendamentelor la acest tratat;
 m) să examineze și să aprobe modificări și schimbări cu caracter tehnic la anexele acestui tratat;
 n) să numească pe secretarul general și să ia toate hotărârile necesare pentru înființarea și funcționarea Secretariatului, inclusiv structura, numărul de angajați și criteriile standard pentru angajarea funcționarilor și a celorlalți angajați.

(4) Pentru îndeplinirea sarcinilor sale, Conferința Cartei va coopera, prin Secretariat, cu alte instituții și organizații cu competențe stabilite în aspectele legate de obiectivele acestui tratat, și va folosi, pe cât posibil, serviciile și programele acestora în conformitate cu criteriile economice și de eficiență.

(5) Conferința Cartei poate înființa organisme subsidiare pe care le consideră necesare pentru aducerea la îndeplinire a atribuțiilor sale.

(6) Conferința Cartei va examina și va adopta reguli de procedură și reguli financiare.

(7) În anul 1999 și după aceea, la intervale de timp (nu mai lungi de 5 ani), care vor fi stabilite de Conferința Cartei, Conferința Cartei va reexamina competențele ce i-au fost conferite prin acest tratat, având în vedere măsura în care prevederile acestui tratat și ale protocoalelor au fost puse în aplicare.

La încheierea fiecărei reexaminări, Conferința Cartei poate amenda sau anula atribuțiile specificate la paragraful (3) și poate elibera Secretariatul.

Articolul 35 **Secretariatul**

(1) Pentru îndeplinirea atribuțiilor sale, Conferința Cartei va avea un secretariat care va fi compus dintr-un secretar general și personal stabilit astfel încât să asigure o prestare eficientă.

(2) Secretarul general va fi numit de Conferința Cartei. Prima numire de acest fel va fi pe o perioadă de maximum 5 ani.

(3) În exercitarea atribuțiilor sale, Secretariatul va răspunde în fața Conferinței Cartei și va raporta acesteia.

(4) Secretariatul va acorda Conferinței Cartei asistența necesară pentru aducerea la îndeplinire a sarcinilor sale și va exercita atribuțiile, care i-au fost desemnate în acest tratat sau într-un protocol, sau oricare alte atribuții stabilite acestuia de către Conferința Cartei.

(5) Secretariatul poate intra în aranjamente administrative sau contractuale care pot fi cerute de îndeplinirea efectivă a atribuțiilor sale.

Articolul 36 **Votarea**

(1) Unanimitatea părților contractante prezente și votante la reuniunile Conferinței Cartei va fi cerută pentru următoarele hotărâri pe care trebuie să le ia Conferința Cartei:

- a) adoptarea amendamentelor la acest tratat, altele decât cele de la art.34, 35 și de la anexa T;
- b) aprobarea aderărilor la acest tratat, potrivit art. 41, a statelor sau organizațiilor de integrare economică regională, care nu au fost semnate ale Cartei până la data de 16 iunie 1995;
- c) autorizarea negocierilor și aprobarea sau adoptarea textelor acordurilor de asociere;
- d) aprobarea modificărilor la anexele EM, NI, G și B;
- e) aprobarea modificărilor tehnice la anexele acestui tratat; și
- f) aprobarea numirii, de către secretarul general, a membrilor panelului, în conformitate cu anexa D paragraful (7).

Părțile contractante vor depune toate eforturile pentru obținerea acordului prin consens pentru oricare problemă care necesită hotărârea lor, în baza acestui tratat. Dacă acordul nu poate fi obținut prin consens, se vor aplica paragrafele (2) și (5).

(2) Hotărârile legate de aspecte bugetare la care se face referire în art. 34 subparagraful (3) e) vor fi luate cu o majoritate absolută a părților contractante, a căror contribuție evaluată, după cum se specifică în anexa B, reprezintă, în total, cel puțin trei pătrimi din contribuția totală evaluată.

(3) Hotărâri privind aspecte ce decurg din art. 34 paragraful (7) vor fi luate cu o majoritate de trei

pătrimi din numărul părților contractante.

(4) Cu excepția cazurilor menționate în subparagraphele (1) a) — (1) f), paragrafele (2) și (3) și sub rezerva paragrafului (6), hotărârile care decurg din acest tratat vor fi luate cu o majoritate de trei pătrimi din numărul părților contractante prezente și votante la reuniunea Conferinței Cartei la care aceste probleme urmează să fie decise.

(5) În sensul acestui articol, *părți contractante prezente și votante* înseamnă părțile contractante prezente și care votează afirmativ sau negativ, cu condiția ca Conferința Cartei să poată decide asupra regulilor de procedură care să permită ca astfel de hotărâri să fie luate de părțile contractante prin corespondență.

(6) Cu excepția situațiilor menționate în paragraful (2), nici o hotărâre la care se face referire în acest articol nu este valabilă, dacă nu are sprijinul unei majorități simple a părților contractante.

(7) O organizație de integrare economică regională va avea, la votare, un număr de voturi egal cu numărul statelor sale membre care sunt părți contractante la acest tratat, cu condiția ca această organizație să nu-și exercite dreptul de vot, dacă acesta a fost exercitat de statele sale membre și viceversa.

(8) În cazul în care persistă o restanță în achitarea obligațiilor financiare pe care o parte contractantă le are prin acest tratat, Conferința Cartei poate suspenda, total sau parțial, dreptul de vot al acelei părți contractante.

Articolul 37

Principii de finanțare

(1) Fiecare parte contractantă suportă costurile privind participarea sa la întâlnirile Conferinței Cartei și ale altor organisme subsidiare.

(2) Costurile rezultând din întâlnirile Conferinței Cartei și ale altor organisme subsidiare sunt considerate ca fiind costuri ale Secretariatului.

(3) Costurile Secretariatului sunt suportate de părțile contractante și sunt determinate în conformitate cu capacitatea lor de plată, așa cum se specifică în anexa B, ale cărei dispoziții pot fi revizuite din timp în timp, în conformitate cu dispozițiile art. 36 subparagraphul (1) d).

(4) Un protocol va conține prevederi prin care să se asigure că toate costurile Secretariatului, decurgând dintr-un protocol, sunt suportate de părțile la acest protocol.

(5) Conferința Cartei poate accepta, în plus, contribuții voluntare din partea uneia sau mai multor părți contractante sau din alte surse. Costurile acoperite de aceste contribuții nu vor fi considerate costuri ale Secretariatului în sensul paragrafului (3).

PARTEA A VIII-A DISPOZIȚII FINALE

Articolul 38

Semnarea

Acest tratat va fi deschis pentru semnare la Lisabona, începând cu 17 decembrie 1994 până la 16 iunie 1995, de către statele și organizațiile de integrare economică regională, care au semnat Carta.

Articolul 39

Ratificarea, acceptarea sau aprobarea

Acest tratat va fi supus ratificării, acceptării sau aprobării de către semnatori. Instrumentele de ratificare, de acceptare sau de aprobare vor fi depuse, la depozitar.

Articolul 40

Aplicarea la teritorii

(1) Oricare stat sau organizație de integrare economică regională poate, în momentul semnării, ratificării, acceptării, aprobării sau asocierii, printr-o declarație depusă la depozitar, să declare că dispozițiile tratatului se extind asupra tuturor teritoriilor pe care acesta/aceasta le reprezintă pe plan internațional sau asupra unuia sau mai multora dintre acestea. O astfel de declarație are efect din momentul intrării în vigoare a tratatului pentru acea parte contractantă.

(2) Oricare parte contractantă poate, la o dată ulterioară, printr-o declarație depusă la depozitar, să

extindă aplicarea dispozițiilor acestui tratat altor teritorii specificate în declarație, în ceea ce privește aceste teritorii, tratatul intră în vigoare în a 90-a zi de la primirea de către depozitar a unei astfel de declarații.

(3) O declarație făcută în baza celor două paragrafe precedente poate, în ceea ce privește oricare teritoriu specificat într-o astfel de declarație, să fie retrasă printr-o notificare adresată depozitarului. Retragerea, sub rezerva aplicabilității art. 47 paragraful (3), devine efectivă la expirarea unui an de la data primirii de către depozitar a unei astfel de notificări.

(4) Definiția arie în art. 1 paragraful (10) va fi înțeleasă ca ținând seama de orice declarație depusă potrivit acestui articol.

Articolul 41

Aderarea

Tratatul este deschis aderării, de la data la care tratatul este închis pentru semnare, statelor și organizațiilor de integrare economică regională care au semnat Carta, în condițiile aprobate de Conferința Cartei. Instrumentele de aderare vor fi depuse la depozitar.

Articolul 42

Amendamente

(1) Oricare parte contractantă poate propune amendamente la acest tratat.

(2) Textul oricărui amendament propus la acest tratat va fi comunicat părților contractante prin Secretariat, cu cel puțin 3 luni înainte de data la care acesta este supus spre adoptare Conferinței Cartei.

(3) Amendamentele la acest tratat, ale căror texte au fost aprobate de Conferința Cartei, vor fi comunicate, prin Secretariat, depozitarului, care le transmite tuturor părților contractante pentru ratificare, acceptare sau aprobare.

(4) Instrumentele de ratificare, acceptare sau aprobare a amendamentelor la acest tratat se vor depune la depozitar. Amendamentele vor intra în vigoare, pentru părțile contractante care le-au ratificat, acceptat sau aprobat, în a 90-a zi de la depunerea la depozitar a instrumentelor de ratificare, acceptare sau aprobare de către cel puțin trei pătrimi din numărul părților contractante. După aceasta, amendamentele intră în vigoare pentru oricare altă parte contractantă în a 90-a zi de la depunerea instrumentelor de ratificare, acceptare sau aprobare a amendamentelor de către acea parte contractantă.

Articolul 43

Acorduri de asociere

(1) Conferința Cartei poate autoriza negocierea acordurilor de asociere cu state sau organizații de integrare economică regională ori cu organizații internaționale urmărind obiectivele și principiile Cartei și dispozițiile acestui tratat sau ale unuia sau mai multor protocoale.

(2) Relațiile stabilite cu un stat asociat sau cu o organizație de integrare economică regională ori organizație internațională, precum și drepturile și obligațiile aferente trebuie să corespundă împrejurărilor specifice ale asocierii și, în fiecare caz, vor fi prevăzute în acordul de asociere.

Articolul 44

Intrarea în vigoare

(1) Acest tratat va intra în vigoare în a 90-a zi de la data depunerii celui de-al treizecilea instrument de ratificare, acceptare, aprobare sau aderare la acesta de către un stat sau o organizație de integrare economică regională care este semnatar al Cartei, conform procedurii care se încheie la 16 iunie 1995.

(2) Pentru fiecare stat sau organizație de integrare economică regională care ratifică, acceptă sau aprobă acest tratat, sau aderă la acesta după depunerea celui de-al 30-lea instrument de ratificare, de acceptare sau de aprobare, acesta intră în vigoare în a 90-a zi de la data depunerii de către acest stat sau această organizație de integrare economică regională a instrumentelor sale de ratificare, de acceptare, de aprobare sau de aderare.

(3) În sensul paragrafului (1), un instrument depus de o organizație de integrare economică

regională nu se ia în calcul, suplimentar, față de cele depuse de statele membre ale acelei organizații.

Articolul 45

Aplicarea provizorie

(1) Fiecare semnatar consimte să aplice dispozițiile acestui tratat, provizoriu, anterior intrării sale în vigoare pentru acest semnatar, în conformitate cu dispozițiile art. 44, în măsura în care o astfel de aplicare provizorie nu este neconformă cu constituția, legile sau reglementările sale.

(2) a) Fără a încălca dispozițiile paragrafului (1), un semnatar poate, când semnează, să depună o declarație la depozitar de neacceptare a aplicării provizorii. Obligația conținută în paragraful (1) nu se va aplica unui semnatar care face o astfel de declarație. Oricare astfel de semnatar poate, în orice moment, să retragă această declarație prin notificare scrisă adresată depozitarului.

b) Un semnatar care face o declarație în conformitate cu subparagraful

a) precum și investitorii acestui semnatar nu pot să pretindă beneficiile aplicării provizorii ce rezultă din paragraful (1).

c) Fără a încălca dispozițiile subparagrafului a), un semnatar care face o declarație potrivit subparagrafului a) aplică partea a VII-a, provizoriu, anterior intrării în vigoare a tratatului, în conformitate cu art. 44, în măsura în care această aplicare provizorie nu este neconformă cu legile și reglementările sale.

(3) a) Oricare semnatar poate înceta aplicarea provizorie a acestui tratat prin nota scrisă, adresată depozitarului, privind intenția sa de a nu deveni parte contractantă la tratat, încetarea aplicării provizorii pentru un semnatar va avea efect după expirarea a 60 de zile de la data la care notificarea scrisă a acestui semnatar este primită de către depozitar.

b) În cazul în care un semnatar încetează aplicarea provizorie, conform subparagrafului a), obligația semnatarului, în conformitate cu paragraful (1), de a aplica partea a III-a și a V-a în legătură cu o investiție făcută în aria sa de investitori ai altor semnatar, în timpul acestei aplicări provizorii, rămâne totuși în vigoare în ceea ce privește acele investiții, pe o perioadă de 20 de ani de la data efectivă a încetării, cu condiția ca subparagraful (3)c) să nu dispună altfel.

c) Subparagraful b) nu se va aplica nici unui semnatar care figurează în anexa PA. Un semnatar este retras din anexa PA o dată cu depunerea, la depozitar, a cererii sale în acest sens.

(4) Anterior intrării în vigoare a acestui tratat, semnatarii se vor întâlni periodic în cadrul Conferinței provizorii a Cartei, a cărei primă reuniune va fi convocată de către secretariatul provizoriu la care se face referire în paragraful (5), nu mai târziu de 180 de zile de la data deschiderii pentru semnare a tratatului, așa cum se menționează în art. 38.

(5) Atribuțiile Secretariatului sunt aduse la îndeplinire de un secretariat provizoriu până la intrarea în vigoare a acestui tratat, în conformitate cu dispozițiile art. 44, și până la înființarea unui secretariat.

(6) Semnatarii, în conformitate cu, și sub rezerva dispozițiilor paragrafului (1) sau ale subparagrafului (2)c), în măsura în care este necesar, contribuie la costurile secretariatului provizoriu ca și cum semnatarii sunt părți contractante în temeiul art. 37 paragraful (3). Orice modificare făcută în anexa B de către semnatar încetează la data intrării în vigoare a acestui tratat.

(7) Un stat sau o organizație de integrare economică regională care, anterior intrării în vigoare a acestui tratat, aderă la tratat, în conformitate cu art. 41, până la intrarea în vigoare a tratatului, are drepturile și își asumă obligațiile unui semnatar, potrivit acestui articol.

Articolul 46

Rezerve

La acest tratat nu se pot face rezerve.

Articolul 47

Retragere

(1) În orice moment, după 5 ani de la data la care acest tratat a intrat în vigoare pentru o parte contractantă, acea parte contractantă poate să notifice în scris depozitarului cu privire la retragerea sa din acest tratat.

(2) O astfel de retragere are efect la expirarea unui an de la data primirii notificării de către depozitar sau la o dată ulterioară specificată în notificarea de retragere.

(3) Dispozițiile acestui tratat vor continua să se aplice investițiilor efectuate în aria unei părți contractante de către investitori ai altor părți contractante sau în aria altor părți contractante de către investitori ai acelei părți contractante, pentru o perioadă de 20 de ani de la data la care retragerea acelei părți contractante din tratat își produce efecte.

(4) Toate protocoalele la care o parte contractantă este parte vor înceta să fie în vigoare pentru acea parte contractantă la data efectivă a retragerii sale din acest tratat.

Articolul 48

Statutul anexelor și al deciziilor

Anexele la acest tratat și deciziile din anexa nr. 2 la Actul final al Conferinței Cartei Europene a Energiei, semnat la Lisabona la 17 decembrie 1994, vor face parte integrantă din acest tratat.

Articolul 49

Depozitarul

Guvernul Republicii Portugheze va fi depozitarul acestui tratat.

Articolul 50

Texte autentice

DREPT PENTRU CARE, semnatarii de mai jos, cu puteri depline în acest sens, au semnat acest tratat în limbile: engleză, franceză, germană, italiană, rusă și spaniolă, toate textele fiind egal autentice, într-un singur original, care va fi depus la Guvernul Republicii Portugheze.

Încheiat la Lisabona la 17 decembrie 1994.

ANEXE LA TRATATUL CARTEI ENERGIEI

1. ANEXA EM

MATERIALE ȘI PRODUSE ENERGETICE

(În conformitate cu art.1 paragraful (4))

Energie nucleară	26.12	Minereuri și concentrate de toriu sau uraniu.
		26.12.10 Minereuri și concentrate de uraniu
		26.12.10 Minereuri și concentrate de toriu
	28.44	Elemente chimice radioactive și izotopi radioactivi (inclusiv elemente chimice și izotopi fisionabili) și compușii lor; amestecuri și reziduuri care conțin aceste produse.
		28.44.10 Uraniu natural și compușii lui
		28.44.20 Uraniu îmbogățit în U235 și compușii acestuia; plutoniu și compușii acestuia
		28.44.30 Uraniu sărăcit în U235 și compușii acestuia; toriu și compușii acestuia
		28.44.40 Elemente, izotopi și compuși radioactivi, alții decât cei de la poziția nr.28.44.10, 28.44.20 sau 28.44.30
		28.44.50 Elemente combustibile pentru reactoare nucleare (cartușe) uzate (iradiate)
		28.45.10 Apă grea (oxid de deuteriu).
Cărbune, gaz natural, petrol și produse petroliere, energie electrică	27.01	Huile, brichete și combustibili solizi de forme similare, obținute din huile
	27.02	Lignit, chiar aglomerat, exclusiv gajat
	27.03	Turbă (inclusiv turbă pentru așternut), chiar aglomerată
	27.04	Cocs și semicocs de huilă, de lignit sau de turbă, chiar aglomerat; cărbune de retortă.
	27.05	Gaz de huilă, gaz de apă, gaz de generator și gaze similare, altele decât gazul de sondă și alte hidro-carburi gazoase.

	27.06	Gudron din huilă, lignit sau turbă și alte gudroane minerale, chiar deshidratate sau parțial distilate, inclusiv gudroane reconstitutive.
	27.07	Uleiuri și alte produse derivate, rezultate din distilarea gudronului de huilă la temperaturi înalte; produse similare la care greutatea constituenților aromatici depășește greutatea constituenților nearomatici (de exemplu: benzoli, toluoli, xiloli, naftalină, alte amestecuri de hidrocarburi aromatice, fenoli, uleiuri de creozot și altele).
	27.08	Bitum și cocs de bitum, obținut din gudron de huilă sau din alte gudroane minerale.
	27.09	Uleiuri petroliere și uleiuri obținute din minerale bituminoase (țiței), brute.
	27.10	Uleiuri petroliere și uleiuri obținute din minerale bituminoase, altele decât brute.
	27.11	Gaz de sondă și alte hidrocarburi gazoase.
	Lichefiate:	
		- gaz natural
		- propan
		- butan
		- etilena, propilenă, butilenă și butadienă (27.11.14)
		- altele.
	27.13	Cocs de petrol, bitum de petrol și alte reziduuri de uleiuri petroliere sau de uleiuri obținute din minerale bituminoase.
	27.14	Bitum și asfalt, naturale; șisturi și nisipuri bituminoase; asfaltite și roci asfaltice.
	27.15	Amestecuri bituminoase pe bază de asfalt natural, de bitum natural, de bitum de petrol, de gudron mineral sau de gudron mineral de turbă (de exemplu: amestecuri de bitum, "cut backs").
	27.16	Energie electrică,
Alte forme de energie	44.01.10	Lemn de foc, sub formă de trunchiuri, bușteni, ramuri, vreascuri sub forme similare.
	44.02	Cărbune de lemn (inclusiv cărbune din coji și nuci), chiar aglomerat.

2. ANEXA NI
MATERIALE ȘI PRODUSE ENERGETICE PENTRU
CARE NU SE APLICĂ DEFINIȚIA
"ACTIVITATE ECONOMICĂ ÎN SECTORUL ENERGETIC"
(În conformitate cu art. 1 paragraful (5))

27.07	Uleiuri și alte, produse, derivate rezultate din distilarea gudronului de huilă la temperaturi înalte produse, similare la care greutatea constituenților aromatici depășește greutatea constituenților nearomatici (de exemplu: benzoli, toluoli, xiloli, naftalină; alte amestecuri de hidrocarburi aromatice, fenoli, uleiuri de creozot și altele).
44.01.10	Lemn de foc, sub formă de trunchiuri, bușteni sau forme similare.
44.02	Cărbune de lemn (inclusiv cărbune din coji și nuci), chiar aglomerat.

3. ANEXA TRM
NOTIFICARE ȘI ÎNȚELEGERI TRANZITORII (MIC)
(În conformitate cu art. 5 paragraful (4))

(1) Fiecare parte contractantă va notifica la Secretariat toate măsurile investiționale legate de comerț, pe care le aplică și care nu sunt în conformitate cu prevederile art. 5, astfel:

a) în termen de 90 de zile de la data intrării în vigoare a tratatului, dacă partea contractantă este parte la GATT; sau

b) într-un interval de 12 luni de la data intrării în vigoare a tratatului, dacă partea contractantă nu este parte la GATT.

Aceste măsuri investiționale legate de comerț, cu aplicare generală sau specifică, vor fi notificate cu principalele caracteristici.

(2) În cazul măsurilor investiționale legate de comerț, aplicate în baza unei decizii discreționare, fiecare aplicare specifică va fi notificată. Informațiile a căror divulgare ar aduce prejudicii intereselor comerciale legitime ale societăților nu este necesar să fie prezentate.

(3) Fiecare parte contractantă va elimina toate măsurile investiționale legate de comerț, care sunt notificate potrivit paragrafului (1), astfel:

a) într-un interval de 2 ani de la data intrării în vigoare a tratatului, dacă partea contractantă este parte la GATT; sau

b) într-un interval de 3 ani de la data intrării în vigoare a tratatului, dacă partea contractantă nu este parte la GATT.

(4) În timpul perioadei de aplicare la care se face referire în paragraful (3), o parte contractantă nu va modifica condițiile unei măsuri investiționale legate de comerț notificată în conformitate cu paragraful (1), față de cele care existau la data intrării în vigoare a acestui tratat, într-o manieră care să mărească nivelul de incompatibilitate cu prevederile art. 5 al acestui tratat.

(5) Fără a încălca prevederile paragrafului (4), o parte contractantă, pentru a nu dezavantaja societățile comerciale existente, care fac obiectul unei măsuri investiționale legate de comerț, notificată în conformitate cu paragraful (1), va putea să aplice noii investiții, în timpul perioadei de tranziție, aceeași măsură investițională legată de comerț:

a) în cazurile în care produsele vizate de această investiție sunt similare celor ale societăților comerciale existente; și

b) în cazurile în care această aplicare este necesară pentru evitarea distorsionării condițiilor de concurență între noua investiție și societățile comerciale existente.

Orice măsură investițională legată de comerț, astfel aplicată la o nouă investiție, va fi notificată Secretariatului. Această măsură investițională legată de comerț va fi echivalentă în privința efectelor sale asupra concurenței cu cea care este aplicabilă societăților, comerciale existente și va înceta să fie aplicată în același timp.

(6) În cazul: în care un stat sau o organizație de integrare economică regională aderă la acest tratat, după ce tratatul a intrat în vigoare,

a) notificarea cerută în conformitate cu paragrafele (1) și (2) va fi făcută la data la care se face referire în paragraful (1) sau la data depozitării instrumentelor de aderare, care dintre ele este mai recentă; și

b) sfârșitul perioadei de tranziție va fi data la care se face referire în paragraful (3) sau data la care tratatul intră în vigoare pentru acel stat sau acea organizație de integrare economică regională.

4. ANEXA N

LISTA

părților contractante care cer ca în activitatea de tranzit

sa fie implicate cel puțin 3 arii distincte

(în conformitate cu art. 7 subparagraful (10) a))

(1) Canada și Statele Unite ale Americii.

5. ANEXA VC

LISTA

părților contractante care se angajează voluntar

să respecte dispozițiile art. 10 paragraful (3)

((În conformitate cu art. 10 paragraful (6))

6. ANEXA ID

LISTA
părților contractante care nu consimt ca un investitor
să resupună același diferend arbitrajului internațional,
ulterior, potrivit art. 26
(în conformitate cu art. 26 subparagraful (3) b) (i))

1. Australia
2. Azerbaidjan
3. Bulgaria
4. Canada
5. Croația
6. Cipru
7. Republica Cehă
8. Comunitățile Europene
9. Finlanda
10. Grecia
11. Ungaria
12. Irlanda
13. Italia
14. Japonia
15. Kazahstan
16. Norvegia
17. Polonia
18. Portugalia
19. România
20. Federația Rusă
21. Slovenia
22. Spania
23. Suedia
24. Statele Unite ale Americii

7.ANEXA IA
LISTA

părților contractante care nu consimt ca un investitor
să supună arbitrajului internațional un diferend legat
de ultima propoziție a art. 10 paragraful (1)
(în conformitate cu art. 23 subparagraful (3) c) și art. 27 paragraful (3))

1. Australia
2. Canada
3. Ungaria
4. Norvegia

8.ANEXA P
PROCEDURA SPECIALĂ
privind diferendele subnaționale
(în conformitate cu art. 27 subparagraful (3) (i))
PARTEA I

1. Canada
2. Australia

PARTEA a II-a

(1) Acolo unde în luarea unei hotărâri, tribunalul consideră că o măsură luată de un guvern local sau regional sau de o autoritate a unei părți contractante (denumită în continuare *partea responsabilă*) nu este în conformitate cu vreuna dintre prevederile acestui tratat, partea responsabilă

va lua acele măsuri rezonabile de care dispune pentru a asigura respectarea prezentului tratat în ceea ce privește măsura respectivă.

(2) Partea responsabilă va transmite o notificare scrisă la Secretariat, în termen de 30 de zile de la data hotărârii, asupra intențiilor sale de a asigura respectarea tratatului în ceea ce privește măsura respectivă. Secretariatul va prezenta această notificare Conferinței Cartei cât mai curând posibil, nu mai târziu de reuniunea Conferinței Cartei, care urmează primirii notificării. Dacă este practic imposibil să se asigure respectarea imediată a măsurii, partea responsabilă va avea o perioadă de timp rezonabilă pentru a se conforma. Această perioadă de timp rezonabilă va fi stabilită de ambele părți la diferend, în cazul în care nu se ajunge la un acord, partea responsabilă va propune o perioadă de timp rezonabilă pentru a fi aprobată de Conferința Cartei.

(3) În situația în care partea responsabilă nu reușește într-o perioadă de timp rezonabilă să asigure respectarea, în ceea ce privește măsura respectivă, aceasta se va strădui, la cererea celeilalte părți contractante, parte la diferend (denumită în continuare *partea vătămată*), să convină o compensație corespunzătoare, care să reprezinte o rezolvare reciproc satisfăcătoare a diferendului.

(4) Dacă nu s-a convenit o compensație satisfăcătoare în termen de 20 de zile de la solicitarea părții vătămate, partea vătămată poate, cu acceptul Conferinței Cartei, să-și suspende obligațiile care decurg din acest tratat față de partea responsabilă, în măsura în care consideră că aceasta echivalează cu nerespectarea măsurii în cauză, până în momentul în care părțile contractante vor ajunge la un acord privind reglementarea diferendului lor sau măsura neconformă a fost făcută compatibilă cu tratatul.

(5) Luând în considerare obligațiile care să fie suspendate, partea vătămată va aplica următoarele principii și proceduri:

a) Partea vătămată va căuta, în primul rând, să suspende obligațiile care decurg din aceeași parte a tratatului, în care tribunalul a identificat o încălcare.

b) Dacă partea vătămată apreciază că suspendarea obligațiilor care decurg din aceeași parte a tratatului nu este posibilă sau eficientă, poate să suspende obligațiile care decurg din alte părți ale tratatului. Dacă partea vătămată decide să ceară autorizație pentru suspendarea obligațiilor, în baza acestui subparagraf, va prezenta în cererea sa, Conferinței Cartei, motivele pentru obținerea autorizației.

(6) La cererea scrisă a părții responsabile, transmisă părții vătămate și președintelui tribunalului care a pronunțat hotărârea, tribunalul va stabili dacă nivelul obligațiilor suspendate de partea vătămată este excesiv și, dacă da, în ce măsură este depășit. Dacă tribunalul nu poate fi reconstituit, acest nivel va fi stabilit de unul sau mai mulți arbitri numiți de către secretarul general. Hotărârea, în conformitate cu dispozițiile acestui paragraf, este luată într-un interval de 60 de zile de la cererea înaintată tribunalului sau arbitrilor desemnați de secretarul general. Obligațiile nu vor fi suspendate până la pronunțarea hotărârii, care va fi definitivă și obligatorie.

(7) Atunci când își suspendă obligațiile față de partea responsabilă, partea vătămată va depune toate eforturile posibile, astfel încât să nu afecteze drepturile celorlalte părți contractante care decurg din acest tratat.

9. ANEXA G
EXCEPȚII ȘI REGULI
care guvernează aplicarea dispozițiilor GATT
și ale instrumentelor conexe

(În conformitate cu art. 29 subparagraful (2) a))

(1) Următoarele dispoziții ale GATT 1947 și ale instrumentelor conexe nu intră sub incidența art. 29 subparagraful (2) a):

a) **Acordul general pentru tarife și comerț**

II — Listele de concesi (Listele la GATT)

IV — Dispoziții speciale privind filmele cinematografice

XV — Aranjamente de schimburi

XVIII — Asistența guvernamentală pentru dezvoltare economică

XXII — Consultări

XXIII — Nulitate sau dificultate de punere în aplicare

XXV — Acțiunea comună a părților contractante

XXVI — Acceptarea, intrarea în vigoare și înregistrarea

XXVII — Suspendarea sau retragerea concesiilor

XXVIII - Modificarea listelor

XXVIII bis - Negocieri tarifare

XXIX — Relația acestui acord cu Carta de la Havana

XXX — Amendamente

XXXI - Retragerea

XXXII — Părți contractante

XXXIII — Aderarea

XXXV — Neaplicarea acordului între anumite părți contractante

XXXVI — Principii și obiective

XXXVII — Angajamente

XXXVIII — Acțiuni comune

Anexa H — Referitoare la Articolul XXVI

Anexa I — Note și prevederi suplimentare (conexe la articolele GATT de mai sus)

Acțiuni de salvagardare pentru dezvoltare înțelegeri privind notificarea, consultarea, reglementarea diferendelor și supravegherea.

b) Instrumente conexe

(i) *Acord privind barierele tehnice în calea comerțului (Codul de standarde)*

Preambul (paragrafele 1, 8, 9).

1.3. — Dispoziții generale

2.6.4. — Pregătirea, adoptarea și aplicarea reglementărilor tehnice și a standardelor de către organismele guvernamentale centrale

10.6. — Informații privind reglementări tehnice, standarde și sisteme de certificare

11. — Asistența tehnică către terți

12. — Tratament special și diferențial pentru țările în curs de dezvoltare

13. — Comitetul pentru bariere tehnice în calea comerțului

14. — Consultări și reglementarea diferendelor

15. — Dispoziții finale (altele decât 15.5. și 15.13)

Anexa nr. 2 — Grupe de experți tehnici

Anexa nr. 3 — Paneluri

(ii) *Acord privind achizițiile publice*

(ia) *Acord privind interpretarea și aplicarea articolelor VI, XVI și XXIII (subvenții și măsuri compensatorii)*

10. — Subvenții la export pentru anumite produse primare

12. - Consultări

13. — Conciliere, reglementarea diferendelor și contramăsuri autorizate

14. — Țări în curs de dezvoltare

16. — Comitetul pentru subvenții și măsuri compensatorii

17. — Conciliere

18. — Reglementarea diferendelor

19.2. — Acceptare și aderare

19.4. — Intrare în vigoare

19.5. a) Legislație națională

19.6. — Revizuire

19.7. — Amendamente

- 19.8. - Retragere
- 19.9. — Neaplicarea acestui acord între anumiți semnatari
- 19.11. — Secretariat
- 19.12. — Depozitare
- 19.13. — Înregistrare
- (iv) **Acord privind punerea în aplicare a articolului VII (evaluare în vamă)**
- 1.2 b) (iv) — Valoarea tranzacției
- 11.1. — Determinarea valorii în vamă
- 14. — Aplicarea anexelor (a doua propoziție)
- 18. — Instituții (Comitetul pentru evaluarea în vamă)
- 19. — Consultări
- 20. — Reglementarea diferendelor
- 21. — Tratament special și diferențiat în favoarea țărilor în curs de dezvoltare
- 22. — Acceptare și aderare
- 24. — Intrarea în vigoare
- 25.1. — Legislația națională
- 26. — Revizuire
- 27. — Amendamente
- 28. - Retragere
- 29. - Secretariat
- 30. — Depozitare
- 31. — Înregistrare

Anexa nr. II — Comitetul tehnic pentru evaluare vamală

Anexa nr. III — Paneluri ad-hoc

Protocol al Acordului privind punerea în aplicare a articolului VII (cu excepția 1.7 și 1.8; cu termenii conformi pentru introducere)

(v) **Acord privind procedurile de acordare a licențelor de import**

- 1(4) — Dispoziții generale (ultima frază)
- 2(2) — Licențele de import automate (nota-2 din subsol)
- 4. — Instituții, consultări și reglementarea diferendelor
- 5. — Dispoziții finale (cu excepția paragrafului 2)

(vi) **Acord privind punerea în aplicare a articolului VI (Codul antidumping)**

- 13. — Țări în curs de dezvoltare
- 14. — Comitetul pentru practici antidumping
- 15. — Consultări, concilieri și reglementarea diferendelor
- 16. — Dispoziții finale (cu excepția paragrafului 1 și 3)

(vii) **Aranjamente privind carnea de vită**

(viii) **Aranjamente internaționale privind produsele lactate**

(ix) **Acordul privind comerțul cu aeronave civile**

(x) **Declarație privind măsurile comerciale luate din motive de balanță de plăți**

c) Toate celelalte prevederi din GATT și din instrumentele conexe, care se referă la:

(i) asistență guvernamentală pentru dezvoltarea economică și tratamentul țărilor în curs de dezvoltare, cu excepția paragrafelor (1) - (4) ale Deciziei din 28 noiembrie 1979 (L/4903) privind tratamentul diferențiat și mai favorabil, reciprocitatea și o deplină participare a țărilor în curs de dezvoltare;

(ii) înființarea și funcționarea comitetelor specializate și a altor instituții subsidiare;

(iii) semnarea, aderarea, intrarea în vigoare, retragerea, depozitarea și înregistrarea.

d) Toate acordurile, aranjamentele, deciziile, înțelegerile sau alte acțiuni comune în conformitate cu dispozițiile enumerate în subparagrafele a) - c).

(2) Părțile contractante vor aplica dispozițiile Declarației privind măsurile comerciale luate din

motive de balanță de plăți măsurilor luate de acele părți contractante care nu sunt membre la GATT, în măsura în care acest lucru este posibil în contextul celorlalte dispoziții ale acestui tratat.

(3) În ceea ce privește notificarea cerută de prevederile devenite aplicabile prin art. 29 subparagraful (2) a):

a) Părțile contractante care nu sunt părți la GATT sau la un instrument conex vor notifica la Secretariat. Secretariatul va transmite copii de pe notificările respective tuturor părților contractante. Notificările la Secretariat se vor face în una dintre limbile în care s-a redactat acest tratat.

Documentele însoțitoare sunt singurele care pot fi redactate, în limba părții contractante.

b) Aceste cerințe nu se vor aplica părților contractante la acest tratat, care sunt, deasemenea, părți la GATT și la instrumentele conexe, care conțin propriile lor proceduri de notificare.

(4) Comerțul cu materiale nucleare poate fi reglementat prin acordurile la care se face referire în declarațiile referitoare la acest paragraf, conținute în Actul final, al Conferinței Cartei Europene a Energiei.

10. ANEXA TFU

DISPOZIȚII

privind acorduri comerciale încheiate între state care au fost părți constitutive ale fostei Uniuni Sovietice

(În conformitate cu art. 29 subparagraful 71 (2) b))

(1) Oricare acord la care se face referire în art. 29 subparagraful (2) b) va fi notificat, în scris, la Secretariat de către toate părțile la aceste acorduri sau în numele acestor părți, care semnează sau aderă la prezentul tratat:

a) în legătură cu un acord în vigoare la o dată, cu 3 luni mai târziu decât data la care prima dintre aceste părți semnează sau depozitează instrumentele sale de aderare la acest tratat, nu mai târziu de 6 luni de la această dată de semnare sau de depozitare; și

b) în legătură cu un acord care intră în vigoare la o dată ulterioară datei la care s-a făcut referire în subparagraful a), cu suficient timp înainte de intrarea în vigoare, pentru ca alte state sau organizații de integrare economică regională, care au semnat sau au aderat la acest tratat (denumite în continuare părți interesate), să aibă posibilitatea să examineze acordul și să facă observații legate de acest acord, părților la acesta și Conferinței Cartei, înainte de această intrare în vigoare.

(2) Notificarea va include:

a) copii de pe textele originale ale acordului, în toate limbile în care a fost semnat;

b) o descriere, prin referire la pozițiile menționate în anexa EM, a materialelor și produselor energetice pentru care acel acord se aplică;

c) pentru fiecare dispoziție relevantă din GATT și din instrumentele conexe, devenită aplicabilă prin art. 29 subparagraful (2) a), câte o explicație a împrejurărilor care fac imposibilă sau impracticabilă respectarea deplină a acelei dispoziții de către părțile la acord;

d) măsuri specifice care trebuie adoptate de către fiecare parte la acord, care să rezolve situația la care s-a făcut referire în subparagraful c); și

e) o descriere a programelor părților privind o reducere progresivă și eliminarea, în final, a dispozițiilor neconforme din acord.

(3) Părțile la un acord, notificat în conformitate cu dispozițiile paragrafului (1), vor oferi părților interesate posibilitatea de a se consulta cu ele în legătură cu acest acord și vor lua în considerare observațiile lor. La cererea oricărei părți interesate, acordul va fi examinat de Conferința Cartei, care poate adopta recomandări cu privire la acesta.

(4) Conferința Cartei va reexamina, periodic, aplicarea acordurilor notificate în conformitate cu paragraful (1) și progresul înregistrat în ceea ce privește eliminarea dispozițiilor care nu sunt conforme cu dispozițiile GATT și ale instrumentelor conexe, devenite aplicabile prin art. 29 subparagraful (2) a).

La cererea oricărei-părți interesate, Conferința Cartei poate adopta recomandări cu privire la aceste acorduri.

(5) Un acord prevăzut, la art. 29 subparagraful (2) b) poate, în situații excepționale, să intre în vigoare fără respectarea procedurilor de notificare și consultare menționate în subparagraful (1) b) și paragrafele (2) și (3), cu condiția ca această notificare să se facă și să se ofere prompt posibilitatea pentru astfel de consultări.

În acest caz părțile la acord vor notifica, prompt, textul acestuia, în conformitate cu dispozițiile subparagrafului (2) a), până la intrarea în vigoare a acordului.

(6) Părțile contractante care sunt sau devin părți la un acord prevăzut la art. 29 subparagraful (2) b) se angajează să limiteze neconcordanțele acestuia cu prevederile GATT și ale instrumentelor conexe, devenite aplicabile prin art. 29 subparagraful (2) a), la cele necesare abordării unor situații speciale și să aplice un astfel de acord, astfel încât abaterile de la acele prevederi să fie minime. Ele vor depune toate eforturile pentru luarea măsurilor de remediere în lumina observațiilor primite de la părțile interesate și a recomandărilor Conferinței Cartei.

11. ANEXA D

PREVEDERI INTERIMARE

cu privire la reglementarea diferendelor comerciale

(În conformitate cu art. 29 paragraful (7))

(1) a) În relațiile dintre ele, părțile contractante vor depune toate eforturile pentru a ajunge, prin cooperare și consultări, la o reglementare reciproc satisfăcătoare a oricărui diferend referitor la măsurile existente, care ar putea afecta, din punct de vedere material, respectarea dispozițiilor aplicabile comerțului potrivit art. 5 sau 29.

b) O parte contractantă poate face o cerere, înscris, oricărei alte părți contractante, pentru consultări în legătură cu orice măsură existentă a acelei alte părți contractante pe care aceasta o consideră ca putând afecta, din punct de vedere material, respectarea prevederilor aplicabile comerțului potrivit art. 5 sau 29. O parte contractantă, care solicită consultări, va trebui să indice, cât mai clar posibil, măsura de care se plânge și să specifice dispozițiile art. 5 sau 29, ale GATT și ale instrumentelor conexe, pe care le consideră relevante. Cererile pentru consultări, în conformitate cu acest paragraf, vor fi notificate la Secretariat, care va informa periodic părțile contractante în legătură cu consultările ce urmează să aibă loc și care i-au fost notificate.

c) O parte contractantă va trata orice informație considerată confidențială sau asupra căreia există un drept de proprietate, fie că a fost conținută în, fie primită ca răspuns la o solicitare scrisă ori în timpul consultărilor, în aceeași manieră în care a fost tratată de partea contractantă care a furnizat informația.

d) În încercarea de a soluționa problemele considerate de o parte contractantă ca afectând respectarea dispozițiilor aplicabile comerțului potrivit art. 5 sau 29, așa cum se aplică la comerțul dintre aceasta și o altă parte contractantă, părțile contractante care participă la consultări sau la reglementarea unui alt diferend vor depune toate eforturile să evite o soluționare care ar putea afecta, în mod negativ, comerțul oricărei alte părți contractante.

(2) a) Dacă, în termen de 60 de zile de la primirea solicitării pentru consultarea menționată în subparagraful (1) b), părțile contractante nu și-au soluționat diferendul sau nu au convenit să-l rezolve prin conciliere, mediere, arbitraj sau altă metodă, oricare parte contractantă poate transmite Secretariatului o cerere scrisă pentru constituirea unui panel, în conformitate cu subparagrafele (2) b) — (2) f), în cererea sa, partea contractantă reclamantă va menționa fondul diferendului și va indica care dispoziții ale art. 5 sau 29, ale GATT și ale instrumentelor conexe sunt considerate relevante. Secretariatul va transmite prompt copii de pe cerere tuturor părților contractante.

b) În timpul soluționării diferendului, se vor lua în considerare interesele celorlalte părți contractante. Oricare altă parte contractantă, care are un interes substanțial față de vreuna dintre probleme, va avea dreptul să fie audiată de către panel și să îi adreseze cereri scrise, cu condiția ca atât părțile contractante la diferend, cât și Secretariatul să primească o notificare scrisă a acestui interes, nu mai târziu de data formării panelului, așa cum este prevăzut în subparagraful (2) c).

c) Panelul va fi stabilit în termen de 45 de zile de la primirea de către Secretariat a cererii scrise a

părții contractante, potrivit subparagrafului (2) a).

d) Panelul va fi constituit din trei membri care vor fi aleși de secretarul general din lista de nume menționată în paragraful (7). Cu excepția cazurilor în care părțile contractante la diferend stabilesc altfel, membrii panelului nu vor fi cetățeni ai părților contractante care fie că sunt parte la diferend, fie că și-au notificat interesul potrivit subparagrafului (2) b), sau ai statelor membre ale unei organizații de integrare economică regională care fie că este parte la diferend, fie că și-a notificat interesul potrivit subparagrafului (2) b).

e) Părțile contractante la diferend vor răspunde în termen de 10 zile lucrătoare la numirile membrilor panelului și nu se vor opune acestor numiri decât din motive justificate.

f) Membrii panelului vor acționa în calitate de persoane individuale și nu vor cere sau primi instrucțiuni de la nici un guvern sau alt organism.

Fiecare parte contractantă se angajează să respecte aceste principii și să nu îi influențeze pe membrii panelului în îndeplinirea sarcinilor lor. Membrii panelului vor fi selectați într-un mod care să asigure independența lor, iar panelul trebuie să reflecte o experiență diversă și îndelungată.

g) Secretariatul va notifica cu promptitudine tuturor părților contractante faptul că a fost constituit panelul.

(3) a) Conferința Cartei va adopta reguli de procedură pentru lucrările panelului în conformitate cu această anexă. Regulile de procedură vor fi cât mai apropiate de cele ale GATT și ale instrumentelor conexe. Un panel va avea, deasemenea, dreptul să adopte reguli de procedură suplimentare care să nu fie incompatibile cu regulile de procedură adoptate de Conferința Cartei sau conținute în această anexă. Pe parcursul procedurii care se desfășoară în fața panelului, fiecare parte contractantă la diferend și oricare altă parte contractantă care și-a notificat interesul, potrivit subparagrafului (2) b), va avea dreptul la cel puțin o audiere în fața panelului și la înaintarea unei depoziții scrise. Părțile contractante la diferend vor avea, deasemenea, dreptul la o contestație scrisă. Panelul poate accepta cererea oricăreia dintre părțile contractante, care și-a notificat interesul în conformitate cu subparagraful (2) b), de a avea acces la orice depoziție scrisă adresată panelului, cu consimțământul părții contractante care a înaintat-o.

Lucrările panelului vor fi confidentiale. Panelul va face o apreciere obiectivă a problemelor ce i-au fost prezentate, inclusiv a faptelor ce au condus la diferend și a conformării măsurilor cu dispozițiile aplicabile comerțului în baza art. 5 sau 29. În exercitarea atribuțiilor sale, panelul se va consulta cu părțile contractante la diferend și le va da ocazia să ajungă la o soluție satisfăcătoare pentru acestea.

În cazul în care nu s-a stabilit altfel de către părțile contractante la diferend, panelul își va baza hotărârea pe argumentele și depozițiile părților contractante la diferend. Panelul se va orienta după interpretările date GATT și instrumentelor conexe în cadrul GATT și nu va pune la îndoială compatibilitatea cu art. 5 sau 29 a practicilor aplicate de o parte contractantă care este parte la GATT altor părți la GATT, cărora li se aplică dispozițiile GATT și care nu au fost chemate de acele alte părți la reglementarea diferendelor în baza GATT.

În cazul în care nu s-a stabilit altfel de către părțile contractante la diferend, toate procedurile ce implică un panel, inclusiv elaborarea raportului final, vor fi finalizate în termen de 180 de zile de la data constituirii panelului; totuși neîndeplinirea tuturor procedurilor în această perioadă nu va afecta valabilitatea raportului final.

b) Panelul își va stabili singur competența; aceasta va fi definitivă și obligatorie. Orice obiecție formulată de către o parte contractantă la diferend în legătură cu faptul că diferendul nu este de competența panelului va fi analizată de către panel, care va hotărî dacă va trata obiecția ca o chestiune preliminară sau o va uni cu fondul diferendului.

c) În cazul în care sunt două sau mai multe cereri pentru stabilirea unui panel în legătură cu diferendele care sunt similare pe fond, secretarul general poate desemna, cu consimțământul tuturor părților contractante la diferend, un singur panel.

(4) a) După ce a luat în considerare argumentele contestației, un panel va prezenta părților

contractante la diferend secțiunile descriptive ale proiectului de raport scris, inclusiv prezentarea faptelor și un rezumat al argumentelor prezentate de părțile contractante la diferend. Părților contractante la diferend li se va oferi ocazia să prezinte comentarii scrise asupra secțiunilor descriptive, într-o perioadă de timp stabilită de către panel.

După data stabilită pentru primirea comentariilor din partea părților contractante, panelul va emite părților contractante la diferend un raport interimar, în scris, incluzând secțiunile descriptive și concluziile propuse de către panel, în decursul perioadei stabilite de către panel, o parte contractantă la diferend poate înainta panelului o cerere scrisă, solicitând reexaminarea de către panel a unor aspecte din raportul interimar, înainte de elaborarea raportului final, înainte de elaborarea raportului final, panelul, la alegerea sa, se poate întâlni cu părțile contractante la diferend, pentru a discuta problemele ridicate de o astfel de cerere.

Raportul final va include secțiunile descriptive (inclusiv prezentarea faptelor și un rezumat al motivelor prezentate de către părțile contractante la diferend); constatările și concluziile panelului, precum și discutarea argumentelor lega-te de unele aspecte concrete din raportul interimar în faza reexaminării sale. Raportul final se va ocupa de fiecare problemă de fond ridicată în fața panelului, necesara soluționării diferendului, și va prezenta motivele pentru concluziile panelului.

Panelul va pune, cu promptitudine, raportul final la dispoziția Secretariatului și a părților contractante la diferend. Secretariatul va distribui tuturor părților contractante, cât mai repede posibil, raportul final împreună cu eventualele expuneri scrise pe care o parte contractantă la diferend dorește să le anexeze la raport.

b) În situația în care panelul stabilește că o măsură introdusă sau menținută de către o parte contractantă nu corespunde cu dispozițiile art. 5 sau 29 sau cu o prevedere GATT sau a instrumentelor conexe, care se aplică în baza art. 29, panelul poate recomanda în raportul său final ca partea contractantă să schimbe sau să renunțe la măsura sau practica respectivă, astfel încât să se conformeze acelei dispoziții.

c) Rapoartele panelului vor fi adoptate de către Conferința Cartei. Pentru a permite Conferinței Cartei să aibă suficient timp pentru a examina rapoartele panelului, nici un raport nu va fi adoptat de către Conferința Cartei mai devreme de 30 de zile de la transmiterea sa tuturor părților contractante de către Secretariat. Părțile contractante care au obiecții la raportul panelului își, vor expune, în scris, motivele obiecțiilor lor și le vor transmite Secretariatului cu cel puțin 10 zile înainte de data la care raportul va fi prezentat pentru adoptare de către Conferința Cartei, iar Secretariatul le va transmite, cu promptitudine, tuturor părților contractante. Părțile contractante la diferend și părțile contractante care și-au notificat interesul în conformitate cu subparagraful (2) b) vor avea dreptul să participe la examinarea de către Conferința Cartei a raportului panelului asupra diferendului respectiv și opiniile lor vor fi în totalitate consemnate.

d) Pentru a asigura soluționarea efectivă a diferendului în avantajul tuturor părților contractante, respectarea promptă a regulilor și a recomandărilor raportului final, care a fost adoptat de Conferința Cartei, este esențială. Partea contractantă care trebuie să se supună regulilor și recomandărilor conținute în raportul final al panelului, care a fost adoptat de către Conferința Cartei, va informa Conferința Cartei în legătură cu intențiile sale privind respectarea unor astfel de reguli sau recomandări, în cazul în care respectarea imediată este impracticabilă, partea contractantă implicată va explica Conferinței Cartei motivele și, în lumina acestei explicații, va avea la dispoziție o perioadă rezonabilă pentru a le respecta. Scopul soluționării diferendului este de a modifica sau înlătura măsurile neconforme.

(5) a) În cazul în care o parte contractantă nu a reușit, într-o perioadă rezonabilă, să se conformeze unei reguli sau recomandări conținute în raportul final al panelului, care a fost adoptat de către Conferința Cartei, o parte contractantă la diferend, vătămată de o astfel de neconformare, poate prezenta părții contractante care nu s-a conformat o cerere scrisă ca partea contractantă care nu s-a conformat să intre în negocieri, cu scopul de a stabili o compensație reciproc acceptabilă. Dacă i se solicită astfel, partea contractantă care nu s-a conformat va intra imediat în astfel de negocieri.

b) Dacă partea contractantă care nu s-a conformat refuză să negocieze sau dacă părțile contractante nu au ajuns la un acord în termen de 30 de zile de la înaintarea cererii pentru negocieri, partea contractantă vătămată poate înainta o cerere scrisă pentru obținerea autorizării din partea Conferinței Cartei, de suspendare a obligațiilor pe care aceasta le are față de partea contractantă care nu s-a conformat, în baza art. 5 sau 29.

c) Conferința Cartei poate autoriza ca partea contractanta vătămată să-și suspende astfel de obligații față de partea contractantă care nu s-a conformat: în baza prevederilor art. 5 sau 29 sau a prevederilor GATT și ale instrumentelor conexe, care se aplică potrivit art. 29, așa cum partea contractantă vătămată consideră echivalent în împrejurările respective.

d) Suspendarea obligațiilor va fi temporară și se va aplica numai atât timp cât măsura considerată a fi incompatibilă cu dispozițiile art. 5 sau 29 nu va fi înlăturată sau până când se ajunge la o soluție reciproc satisfăcătoare.

(6) a) Înainte de a-și suspenda astfel de obligații, partea contractantă vătămată va informa partea contractantă care nu s-a conformat asupra naturii și nivelului acestei suspendări propuse. Dacă partea contractantă care nu s-a conformat prezintă secretarului general o obiecție scrisă asupra nivelului suspendării obligațiilor propuse de către partea contractantă vătămată, obiecția va fi supusă arbitrajului, după cum se prevede în cele ce urmează. Această suspendare a obligațiilor va fi amânată până la încheierea arbitrajului, după care hotărârea panelului de arbitraj va fi definitivă și obligatorie în conformitate cu subparagraful (6) e).

b) Secretarul general va stabili un panel de arbitraj în conformitate cu subparagrafele (2) d) — 2 f) care, dacă va fi posibil, va fi același panel care a stabilit regulile și recomandările la care se face referire în subparagraful (4) d), pentru a examina nivelul obligațiilor pe care partea contractantă vătămată le propune spre suspendare. Dacă Conferința Cartei nu hotărăște altfel, regulile de procedură pentru lucrările panelului vor fi adoptate în conformitate cu subparagraful (3) a).

c) Panelul de arbitraj va stabili dacă nivelul obligațiilor propuse spre suspendare de către partea contractantă vătămată este excesiv în comparație cu dauna pe care a suferit-o și dacă da, în ce măsură. Panelul nu va examina natura obligațiilor suspendate, decât în măsura în care aceasta nu poate fi separată de stabilirea nivelului obligațiilor suspendate.

d) Panelul de arbitraj va prezenta hotărârea sa scrisă părții contractante vătămate și celei care nu s-a conformat, precum și Secretariatului, în termen de 60 de zile de la formarea panelului sau într-un interval de timp asupra căruia au căzut de acord părțile contractante vătămate și cele care nu s-au conformat. Secretariatul va prezenta hotărârea mai sus menționată Conferinței Cartei, cât mai curând posibil, dar nu mai târziu de reuniunea Conferinței Cartei care urmează după primirea acestei hotărâri.

e) Hotărârea panelului de arbitraj va fi definitivă și obligatorie după 30 de zile de la data prezentării sale Conferinței Cartei și orice nivel al suspendării beneficiilor permise de către aceasta poate fi pus în aplicare de partea contractantă vătămată, într-o astfel de manieră, încât acea parte contractantă să o considere corespunzătoare situației, în cazul în care, înainte de expirarea celor 30 de zile. Conferința Cartei nu hotărăște altfel.

e) În urma suspendării oricărei obligații față de o parte contractantă care nu se conformează, o parte contractantă vătămată va depune toate eforturile să nu afecteze, în mod negativ, comerțul nici unei alte părți contractante.

(7) Fiecare parte contractantă poate desemna două persoane care vor fi nominalizate în mod curent ca membri ai panelului de reglementare a diferendelor în sensul GATT, dacă părțile contractante sunt și părți la GATT și dacă doresc și sunt capabile să acționeze în această calitate în conformitate cu dispozițiile din această anexă. Secretarul general poate, deasemenea, desemna, cu consimțământul Conferinței Cartei, nu mai mult de 10 persoane care doresc și sunt capabile să acționeze în această calitate pentru reglementarea diferendelor în conformitate cu paragrafele (2)-(4). Conferința Cartei poate hotărî, în plus, desemnarea a maximum 20 de persoane în același scop, care figurează pe lista altor organisme internaționale în soluționarea diferendelor și care doresc și

sunt capabile să acționeze în această calitate. Numele tuturor persoanelor astfel desemnate vor constitui lista numelor pentru reglementarea diferendelor. Persoanele vor fi desemnate strict pe baza obiectivității, încrederii pe care o inspiră și a unei judecăți sănătoase, precum și pe cât posibil, a experienței în comerțul internațional și în probleme de energie, în special în probleme care decurg din dispozițiile aplicabile în baza art. 29. În îndeplinirea oricărei funcții prevăzute de această anexă, cei nominalizați nu vor fi afiliați și nici nu vor primi instrucțiuni de la nici una dintre părțile contractante.

Cei nominalizați vor acționa în această calitate pe termene de 5 ani, care pot fi reînnoite până în momentul în care sunt desemnați succesorii lor. O persoană nominalizată, căreia i-a expirat termenul, va continua să îndeplinească orice funcție pentru care a fost aleasă în conformitate cu această anexă, în cazul decesului, demisiei sau incapacității unei persoane nominalizate, partea contractantă sau secretarul general, oricare dintre ei a nominalizat-o, va avea dreptul să numească o altă persoană pentru a acționa pentru perioada rămasă, nominalizarea secretarului general fiind însă condiționată de aprobarea Conferinței Cartei.

(8) Fără a încălca dispozițiile conținute în această anexă, părțile contractante sunt încurajate să se consulte pe toată perioada desfășurării lucrărilor pentru soluționarea diferendelor în vederea reglementării acestora.

(9) Conferința Cartei poate să numească sau să desemneze alte organisme sau foruri pentru îndeplinirea funcțiilor stabilite în această anexă Secretariatului și secretarului general.

12. ANEXA B

Formula de alocare a costurilor Cartei

(În conformitate cu art. 37 paragraful (3))

(1) Contribuțiile pe care le plătesc părțile contractante se determină de către Secretariat, anual, pe baza contribuțiilor lor procentuale stabilite prin cea mai recentă contribuție la bugetul Națiunilor Unite (completată cu informații privind contribuțiile teoretice pentru părțile contractante care nu sunt membre ale Națiunilor Unite).

(2) Contribuția este ajustată corespunzător, pentru a se asigura că totalul contribuțiilor părților contractante este de 100%.

13. ANEXA PA

LISTA

SEMNATARILOR CARE NU ACCEPTĂ OBLIGAȚIILE PRIVIND APLICAREA PROVIZORIE CE REZULTĂ DIN ARTICOLUL 45 SUBPARAGRAFUL (3) B)

(În conformitate cu art. 45 paragraful (3) c))

1. Republica Cehă 4. Lituania
2. Germania 5. Polonia
3. Ungaria

14. ANEXA T

MĂSURILE TRANZITORII ALE PĂRȚILOR CONTRACTANTE

(În conformitate cu art. 32 paragraful (1))

Lista părților contractante eligibile pentru măsuri tranzitorii

Albania	Letonia
Armenia	Lituania
Azerbaidjan	Moldova
Biелarus	Polonia
Bulgaria	România
Croația	Federația Rusă
Republica Cehă	Slovacia
Estonia	Slovenia
Georgia	Tadjikistan

Ungaria	Turkmenistan
Kazahstan	Ucraina
Kîrghîstan	Uzbekistan
Lista dispozițiilor eligibile pentru aranjamente tranzitorii	
Prevedere	Prevedere
Articolul 6 paragraful (2)	Articolul 10 paragraful (7)
Articolul 6 paragraful (5)	Articolul 14 paragraful (1) d)
Articolul 7 paragraful (4)	Articolul 20 paragraful (3)
Articolul 9 paragraful (1)	Articolul 22 paragraful (3)

Articolul 6 paragraful, (2)

"Fiecare parte contractanta va asigura că, în cadrul jurisdicției sale, are și aplică, legi necesare și adecvate pentru activitatea economică în sectorul ener-getic, care să se refere la practicile anticoncurențiale concertate și unilate-rale".

Țara: **ALBANIA**

Sector

Toate sectoarele energetice.

Nivel de aplicare

Național.

Descriere

În Albania nu există o lege a protecției concurenței. Legea hidrocarburilor nr. 7.746 din 28 iulie 1993 și Legea mineralelor nr. 7.796 din 17 februarie 1994 nu conțin astfel de prevederi. Legea electricității este în curs de elaborare; este planificat să fie înaintată Parlamentului până la sfârșitul anului 1996. În aceste legi, Albania intenționează să includă prevederi privind practicile anticoncurențiale.

Perioada de tranziție

1 ianuarie 1988.

TARA: **ARMENIA**

Sector

Toate sectoarele energetice.

Nivel de aplicare

Național

Descriere

În prezent în Armenia există monopol de stat în cele mai multe dintre sectoarele energetice. Nu există o lege a protecției concurenței, regulile de concurență nefiind încă implementate. Nu există legi în domeniul energiei. Proiectele legilor energiei urmează să fie înaintate Parlamentului în anul 1994. Se preconizează ca aceste legi să includă prevederi privind comporta-mentul anticoncurențial, care vor fi armonizate cu legislația privind concurența din Uniunea Europeană.

Perioada de tranziție

31 decembrie 1997.

Țara: **AZERBAIDJAN**

Sector

Toate sectoarele energetice.

Nivel de aplicare

Național

Descriere

Legislația antimonopol este în curs de elaborare.

Perioada de tranziție

1 ianuarie 2000.

ȚARA: **BIELARUS**

Sector

Toate sectoarele energetice.

Nivel de aplicare

Național.

Descriere

Legislația antimonopol este în curs de elaborare.

Perioada de tranziție

1 ianuarie 2000.

ȚARA: **GEORGIA**

Sector

Toate sectoarele energetice.

Nivel de aplicare

Național.

Descriere

Legile privind demonopolizarea sunt în curs de elaborare și, de aceea, deocamdată, statul deține monopolul asupra tuturor surselor și resurselor energetice, limitând posibilitatea de concurență în sectorul energetic și al combustibililor.

Perioada de tranziție

1 ianuarie 1999.

ȚARA: **KAZAHSTAN**

Sector

Toate sectoarele energetice.

Nivel de aplicare

Național.

Descriere

Legea privind dezvoltarea concurenței și reducerea activităților de monopol nr. 656 din 11 iunie 1991 a fost adoptată, dar are un caracter general. Este necesară dezvoltarea în continuare a legislației (în domeniu), prin adoptarea unor amendamente relevante sau prin adoptarea unei legi noi.

Perioada de tranziție

1 ianuarie 1998.

ȚARA: **KÎRGHÎSTAN**

Sector

Toate sectoarele energetice.

Nivel de aplicare

Național.

Descriere

Legea politicilor antimonopol a fost deja adoptată. Este necesară o perioadă de tranziție pentru a adapta prevederile acestei legi sectorului energetic care, acum, este strict, reglementat ele stat.

Perioada de tranziție

1 iulie 2001.

ȚARA: **MOLDOVA**

Sector

Toate sectoarele energetice.

Nivel de aplicare

Național.

Descriere

Legea privind reducerea activităților de monopol și dezvoltarea concurenței din 29 ianuarie 1992 asigură o bază administrativă și juridică pentru facilitarea concurenței și crearea măsurilor de împiedicare, limitare și reducere a activităților monopoliste. Este orientată spre implementarea condițiilor econo-miei de piață. Totuși, această lege nu stipulează măsuri concrete pentru practici anticoncurențiale în sectorul energetic și nici nu acoperă în totalitate dispozițiile art. 6. În anul 1995

va fi înaintat Parlamentului proiectul de lege a protecției concurenței și un program de stat pentru demonopolizarea în economie. Proiectul de lege a energiei, care va fi, deasemenea, înaintat Parlamentului în anul 1995, va cuprinde măsuri privind demonopolizarea și facilitarea concurenței în sectorul energetic.

Perioada de tranziție

1 ianuarie 1998.

Țara: **ROMÂNIA**

Sector

Toate sectoarele energetice.

Nivel de aplicare

Național.

Descriere

Regulile de concurență nu sunt încă implementate. Proiectul de lege privind protecția concurenței a fost înaintat Parlamentului și este planificat să fie adoptat în cursul anului 1994. Proiectul de lege conține dispoziții referitoare la comportamentele anticoncurențiale, fiind armonizat cu Legea concurenței din Uniunea Europeană.

Perioada de tranziție

31 decembrie 1996.

TARA:

FEDERAȚIA RUSA

Sector

Toate sectoarele energetice.

Nivel de aplicare

Federația.

Descriere

În Federația Rusă s-a creat cadru complex privind legislația antimonopolistă, dar alte măsuri juridice și organizatorice care să prevină, să limiteze sau să interzică activități de monopol și concurență neloială urmează să fie adoptate și, în special, în sectorul energetic.

Perioada de tranziție

1 iulie 2001.

TARA: **SLOVENIA**

Sector

Toate sectoarele energetice.

Nivel de aplicare

Național

Descriere

Legea privind protecția concurenței, adoptată în anul 1993 și publicată în Jurnalul Oficial nr. 18/93, tratează practicile anticoncurențiale, în general. Această lege stipulează, deasemenea, și condițiile pentru înființarea autorităților competente. În prezent autoritatea competentă este Biroul pentru protecția concurenței din cadrul Ministerului Economiei și Dezvoltării. Avînd în vedere importanța sectorului energetic, se are în vedere o lege separată pentru acest sector. Pentru conformare deplină, este necesară o perioadă mai mare.

Perioada de tranziție

1 ianuarie 1998.

TARA: **TADJIKISTAN**

Sector

Toate sectoarele energetice.

Nivel de aplicare

Național

Descriere

În anul 1993 Tadjikistan a adoptat o lege privind demonopolizarea și concurența. Totuși, datorită situației economice dificile din Tadjikistan, aplicabilitatea acestei legi a fost temporar suspendată.

Perioada de tranziție

31 decembrie 1997.

TARA: **TURKMENISTAN**

Sector

Toate sectoarele energetice.

Nivel de aplicare

Național

Descriere

Prin Decretul Președintelui Turkmenistanului nr.1.532 din 21 octombrie 1993 a fost înființat și funcționează Comitetul pentru reducerea activităților de monopol, al cărui rol este de a proteja întreprinderile și alte entități de practici monopoliste și de a promova formarea principiilor de piață pe baza dezvoltării concurenței și a antreprenoriatului. Este necesară o îmbunătățire a legislației și reglementărilor care se referă la practicile antimonopoliste ale întreprinderilor care își desfășoară activitatea economică în sectorul ener-getic.

Perioada de tranziție

1 iulie 2001

TARA: **UZBEKISTAN**

Sector

Toate sectoarele energetice.

Nivel de aplicare

Național.

Descriere

În Uzbekistan Legea privind restricționarea activităților de monopol a fost adoptată și a intrat în vigoare în iulie 1992. Totuși legea [așa cum se specifică în articolul 1 paragraful (3)] nu se extinde și asupra activităților întreprinderilor din sectorul energetic.

Perioada de tranziție

1 iulie 2001.

Articolul 6 Paragraful (5)

"Dacă o parte contractantă consideră că o anumită practică anticoncurențială desfășurată în aria altei părți contractante afectează în sens negativ un interes important, relevant pentru obiectivele identificate în acest articol, partea contractantă poate notifica celorlalte părți contractante și poate cere ca autoritățile sale, care supraveghează concurența, să inițieze acțiuni corespunzătoare de executare. Partea contractantă care face notificarea va include în această notificare informații suficiente pentru a permite părții contractante căreia i se notifică să identifice practicile anticoncurențiale care constituie obiectul notificării și se va oferi să furnizeze informații suplimentare și să coopereze în măsura în care partea contractantă care face notificarea poate să o facă. Partea contractantă căreia i se notifică sau, după caz, autoritățile competente pe probleme de concurență se pot consulta cu autoritățile pe probleme de concurență ale părții contractante care a făcut notificarea și vor acorda întreaga lor considerație cererii părții contractante care a făcut notificarea în luarea deciziei de a iniția sau nu acțiunea de executare în ceea ce privește respectiva practică anticoncurențială, menționată în notificare. Partea contractantă căreia i s-a făcut notificarea va informa partea contractantă care a făcut notificarea asupra deciziei sale sau asupra deciziei autorităților competente și poate, dacă aceasta dorește, să informeze partea contractantă care a făcut notificarea asupra motivelor deciziei. Dacă este inițiată acțiunea de executare, partea contractantă căreia i s-a făcut notificarea va înștiința partea contractantă care a făcut notificarea cu privire la rezultatele acesteia și, în măsura în care este posibil, cu privire la orice evoluție tranzitorie semnificativă".

ȚARA: **ALBANIA**

Sector

Toate sectoarele energetice.

Nivel de aplicare

Național.

Descriere

În Albania nu au fost încă înființate instituții însărcinate cu aplicarea regulilor concurenței. Aceste instituții vor fi prevăzute în Legea privind protecția concurenței, care este prevăzută pentru a fi finalizată în anul 1996.

Perioada de tranziție

1 ianuarie 1999.

TARA: **ARMENIA**

Sector

Toate sectoarele energetice.

Nivel de aplicare

Național.

Descriere

Instituții însărcinate cu aplicarea prevederilor din acest paragraf nu au fost încă înființate în Armenia, în legile energiei și protecției concurenței sunt planificate să se includă prevederi pentru înființarea unor astfel de instituții.

Perioada de tranziție

31 decembrie 1997.

ȚARA: **AZERBAIDJAN**

Sector

Toate sectoarele energetice.

Nivel de aplicare

Național.

Descriere

Autoritățile antimonopoliste vor fi înființate după adoptarea legislației antimonopoliste.

Perioada de tranziție

1 ianuarie 2000.

TARA: **BIELARUS**

Sector

Toate sectoarele energetice.

Nivel de aplicare

Național.

Descriere

Autoritățile antimonopoliste vor fi înființate după adoptarea legislației antimonopoliste.

Perioada de tranziție

1 ianuarie 2000.

ȚARA: **GEORGIA**

Sector

Toate sectoarele energetice.

Nivel de aplicare

Național.

Descriere

În Georgia legile privind demonopolizarea sunt, în prezent, în faza de elaborare, acesta fiind motivul pentru care autoritățile antimonopoliste nu au fost înființate încă.

Perioada de tranziție

1 ianuarie 1999.

TARA: **KAZAHSTAN**

Sector

Toate sectoarele energetice

Nivel de aplicare

Național.

Descriere

În Kazahstan a fost înființat un comitet antimonopol, dar activitatea acestuia trebuie îmbunătățită atât din punct de vedere legislativ, cât și organizatoric, astfel încât să creeze un mecanism efectiv care să poată soluționa sesizările privind practicile anticoncurențiale.

Perioada de tranziție

1 ianuarie 1998.

ȚARA: **KIRGHIZSTAN**

Sector

Toate sectoarele energetice.

Nivel de aplicare

Național.

Descriere

În Kirghizstan nu există nici un mecanism de control al practicilor anticoncurențiale și nici legislația specifică. Este necesar să se înființeze autorități antimonopoliste adecvate.

Perioada de tranziție

1 iulie 2001.

ȚARA: **MOLDOVA**

Sector

Toate sectoarele energetice.

Nivel de aplicare

Național.

Descriere

În Moldova, Ministerul Economiei este responsabil pentru controlul practicilor concurențiale. Legile privind încălcarea regulilor administrative i s-au adus amendamente care prevăd sancțiuni pentru încălcarea regulilor de concurență de către întreprinderile monopoliste. Proiectul legii concurenței, care este în prezent în stadiul de elaborare, va conține prevederi privind punerea în aplicare a regulilor de concurență.

Perioada de tranziție

1 ianuarie 1998.

ȚARA: **ROMÂNIA**

Sector

Toate sectoarele energetice.

Nivel de aplicare

Național.

Descriere

Instituțiile care vor aplica dispozițiile acestui paragraf nu au fost încă înființate în România. Instituțiile însărcinate cu aplicarea regulilor de concurență sunt prevăzute în proiectul de lege privind protecția concurenței, prevăzută să fie adoptată în anul 1994. Proiectul prevede, deasemenea, intrarea în vigoare a legii după o perioadă de 9 luni de la data publicării sale. În conformitate cu Acordul european, României i s-a acordat o perioadă de 5 ani pentru implementarea regulilor de concurență.

Perioada de tranziție

1 ianuarie 1998.

TARA: **TADJIKISTAN**

Sector

Toate sectoarele energetice.

Nivel de aplicare

Național.

Descriere

În anul 1993 Tadjikistan a adoptat Legea privind demonopolizarea și concurența, dar instituțiile care să aplice regulile de concurență sunt în stadiu de înființare.

Perioada de tranziție

31 decembrie 1997.

TARA: **UZBEKISTAN**

Sector

Toate sectoarele energetice.

Nivel de aplicare

Național.

Descriere

În Uzbekistan, Legea privind restricționarea activităților de monopol a fost adoptată și a intrat în vigoare în iulie 1992. Totuși, legea [așa cum se specifică în articolul 1 paragraful (3)] nu se extinde și asupra activităților întreprinderilor din sectorul energetic.

Perioada de tranziție

1 iulie 2001.

Articolul 7 Paragraful (4)

"În cazul în care tranzitul de materiale și produse energetice nu poate fi efectuat pe baze comerciale cu facilități de transport al energiei, părțile contractante nu vor ridica obstacole în calea creării de noi capacități, cu excepția cazului în care se prevede altfel de legislația aplicabilă, care este conformă paragrafului (1)".

TARA: **AZERBAIDJAN**

Sector

Toate sectoarele energetice.

Nivel de aplicare

Național.

Descriere

Este necesar să se adopte un set de legi pentru sectorul energetic, inclusiv proceduri de acordare a licențelor pentru activitatea de tranzit, în perioada de tranziție se preconizează constituirea și modernizarea unor linii de transmisie pentru curentul electric, ca și a capacităților de generare, în scopul aducerii lor la cerințele tehnice mondiale și adaptării lor la condițiile economice de piață.

Perioada de tranziție

31 decembrie 1999.

TARA:

BIELARUS

Sector

Toate sectoarele energetice.

Nivel de aplicare

Național.

Descriere

În prezent se lucrează la legile pentru sectorul energetic, regimul pământului și alte aspecte și, până la aprobarea lor, rămân neclarități referitoare la condițiile pentru înființarea de noi capacități pentru purtătorii de energie în teritoriul Bielarusiei.

Perioada de tranziție

31 decembrie 1998.

TARA: **BULGARIA**

Sector

Toate sectoarele energetice.

Nivel de aplicare

Național.

Descriere

Bulgaria nu are legi care să reglementeze tranzitul materialelor și produselor energetice, în sectorul energetic este în desfășurare un proces de restructurare generală, inclusiv dezvoltarea cadrului instituțional, al legislației și reglementărilor.

Perioada de tranziție

Perioada de tranziție de 7 ani este necesară pentru a aduce legislația referitoare la tranzitul materialelor și produselor energetice în deplin acord cu această prevedere.

Perioada de tranziție

1 iulie 2001.

TARA: **GEORGIA**

Sector

Toate sectoarele energetice.

Nivel de aplicare

Național.

Descriere

Este necesar să se pregătească un set de legi în acest domeniu, în prezent, în Georgia sunt condiții care diferă substanțial în ceea ce privește transportul și tranzitul diverselor forme de energie (curent electric, gaze naturale, produse petroliere, cărbune).

Perioada de tranziție

1 ianuarie 1999.

TARA: **UNGARIA**

Sector

Industria producătoare de energie electrică.

Nivel de aplicare

Național.

Descriere

În conformitate cu legislația în vigoare, înființarea și exploatarea liniilor de transmisie de înaltă tensiune este monopol de stat. Crearea unui nou cadru legislativ și care să regularizeze înființarea, exploatarea și stabilirea formei de proprietate a liniilor de transmisie de înaltă tensiune este în curs de elaborare. Ministerul Industriilor și Comerțului a luat deja inițiativa elaborării unui nou act privind energia electrică, care va avea impact inclusiv asupra Codului civil și asupra actului privind concesiunile. Respectarea prevederilor articolului se poate realiza după intrarea în vigoare a noii legi a electricității și a actelor de reglementare aferente.

Perioada de tranziție

31 decembrie 1996.

TARA: **POLONIA**

Sector

Toate sectoarele energetice.

Nivel de aplicare

Național.

Descriere

Legea poloneză a energiei, în stadiu final de pregătire, prevede crearea de noi reglementări similare cu cele aplicate în țările cu economie de piață (licențe pentru producție, transmisie și comerț pentru purtătorii de energie). Până la adoptarea acestei legi de către Parlament, se solicită o suspendare temporară a obligațiilor care decurg din acest paragraf.

Perioada de tranziție

31 decembrie 1995.

Articolul 9 Paragraful (1)

"Părțile contractante recunosc importanța piețelor de capital deschise în încurajarea fluxului de capital care să finanțeze comerțul cu materiale și produse energetice, precum și pentru efectuarea și sprijinirea investițiilor în activitățile economice din sectorul energetic, în ariile părților contractante, în special ale celor cu economie în tranziție.

Fiecare parte contractantă se va strădui să promoveze condiții pentru accesul societății și cetățenilor altor părți contractante pe piața sa de capital, în scopul finanțării comerțului cu materiale și produse energetice și în scopul realizării de investiții în activitatea economică din sectorul energetic în ariile celorlalte părți contractante, pe baze care nu sunt mai puțin favorabile decât acelea pe care le acordă, în împrejurări similare, propriilor sale societăți și cetățeni sau societăților și cetățenilor oricărei alte părți contractante sau ale unui terț, oricare sunt mai favorabile".

ȚARA: AZERBAIDJAN

Sector

Toate sectoarele energetice.

Nivel de aplicare

Național.

Descriere

Legislația aferentă este în curs de elaborare.

Perioada de tranziție

1 ianuarie 2000.

TARA: BIELARUS

Sector

Toate sectoarele energetice.

Nivel de aplicare

Național.

Descriere

Legislația aferentă este în curs de elaborare.

Perioada de tranziție

1 ianuarie 2000.

TARA: GEORGIA

Sector

Toate sectoarele energetice.

Nivel de aplicare

Național.

Descriere

Legislația aferentă este în curs de elaborare.

Perioada de tranziție

1 ianuarie 1997.

TARA: KAZAHSTAN

Sector

Toate sectoarele energetice.

Nivel de aplicare

Național.

Descriere

Proiectul legii investițiilor străine este în fază de aprobare și se preconizează a fi adoptat de Parlament în toamna anului 1994.

Perioada de tranziție

1 iulie 2001.

ȚARA: KÎRGHÎZSTAN

Sector

Toate sectoarele energetice.

Nivel de aplicare

Național.

Descriere

Legislația aferentă este în curs de elaborare.

Perioada de tranziție

1 iulie 2001.

Articolul 10 paragraful (7)**Măsurile specifice**

"Fiecare parte contractantă va acorda investițiilor din aria sa, aparținând investitorilor altei părți contractante, și activităților lor asociate, inclusiv de management, întreținere, folosire, fructificare sau înstrăinare, un tratament care nu este mai puțin favorabil, decât cel acordat investițiilor propriilor investitori sau investitorilor altei părți contractante sau unui stat terț și activităților lor asociate, inclusiv de management, întreținere, folosire, fructificare sau înstrăinare, oricare este mai favorabil".

ȚARA: **BULGARIA**

Sector

Toate sectoarele energetice.

Nivel de aplicare

Național.

Descriere

Persoanele străine nu pot dobândi drepturi de proprietate asupra pământului. O companie la care cota de participare la capital a persoanelor străine este mai mare de 50% nu poate dobândi drepturi de proprietate asupra terenurilor agricole.

Persoanele fizice și juridice străine nu pot dobândi drepturi de proprietate asupra pământului, cu excepția moștenirii, în condițiile legii, în acest caz proprietatea trebuie transferată.

O persoană străină poate dobândi drept de proprietate asupra clădirilor, dar nu și asupra pământului.

Persoanele străine sau companiile controlate de partea străină trebuie să obțină o autorizație pentru desfășurarea următoarelor activități:

- explorare, dezvoltare și extracție a resurselor naturale din marea teritorială, platoul continental sau zona economică exclusivă;

- dobândirea de bunuri imobiliare în regiunile geografice desemnate de Consiliul de Miniștri; autorizația se acordă de către Consiliul de Miniștri sau de un organism autorizat de Consiliul de Miniștri.

Perioada de tranziție

1 iulie 2001.

Articolul 14 subparagraful (1) d)

"Fiecare parte contractantă va garanta, în ceea ce privește investițiile investitorilor oricărei alte părți contractante din aria sa, transferul liber în sau din aria sa, inclusiv transferul:

d) veniturilor necheltuite și al altor remunerări ale personalului din străinătate angajat pentru acea investiție".

ȚARA: **BULGARIA**

Sector

Toate sectoarele energetice.

Nivel de aplicare

Național.

Descriere

Naționali străini angajați de companii care au participare străină mai mare de 50% sau de o persoană străină, înregistrată ca un comerciant individual sau o sucursală sau ca o reprezentanță a unei companii străine în Bulgaria, și care primesc salariile în lea pot cumpăra valută străină până la 70% din salariul lor, incluzând și plata pentru asigurările sociale.

Perioada de tranziție

1 iulie 2001.

ȚARA: UNGARIA**Sector**

Toate sectoarele energetice.

Nivel de aplicare Național.**Descriere**

În Ungaria, în conformitate cu Actul investițiilor străine, art. 33, managerii generali și executivi, membrii Consiliului de administrație și angajații străini își pot transfera până la 50% din veniturile lor, după plata taxelor, rezultate din angajarea lor, la compania respectivă, prin banca companiei.

Perioada de tranziție

Eliminarea acestei restricții depinde de progresul pe care Ungaria îl va înregistra în programul de liberalizare a schimbului valutar, al cărui scop final este convertibilitatea totală a forintului. Această restricție nu creează bariere în calea investitorilor străini. Eliminarea ei se bazează pe prevederile art. 32.

Perioada de tranziție

1 iulie 2001.

Articolul 20 Paragraful (3)

"Fiecare parte contractantă va desemna unul sau mai multe puncte de informare, cărora să li se poată adresa și cereri privind informații despre legile, reglementările, hotărârile judecătorești și deciziile administrative, mai sus menționate, și va informa prompt Secretariatul despre existența lor, Secretariatul făcându-le disponibile la cerere".

ȚARA: ARMENIA**Sector**

Toate sectoarele energetice.

Nivel de aplicare

Național.

Descriere

În Armenia nu există încă puncte oficiale cărora să li se poată adresa cereri pentru informații privind legile relevante sau alte reglementări. De-aseamenea, nu există centre de informare. Se preconizează înființarea unui astfel de centru în perioada 1994-1995. Este necesară asistență tehnică.

Perioada de tranziție

31 decembrie 1996.

ȚARA. AZERBAIDJAN**Sector**

Toate sectoarele energetice.

Nivel de aplicare

Național

Descriere

În Azerbaidjan nu există, până în prezent, nici un punct oficial căruia să i se poată adresa cereri pentru informații despre legile și reglementările relevante, în prezent, astfel de informații sunt concentrate în diverse organizații.

Perioada de tranziție

31 decembrie 1997.

TARA: BIELARUS**Sector**

Toate sectoarele energetice.

Nivel de aplicare

Național.

Descriere

Nu există încă în Bielarus puncte de informare oficiale care pot da informații despre legi, reglementări, hotărâri judecătorești și decizii administrative. În ceea ce privește hotărârile judecătorești și deciziile administrative, nu există o practică privind publicarea lor.

Perioada de tranziție

31 decembrie 1998.

ȚARA: **KAZAHSTAN**

Sector

Toate sectoarele energetice.

Nivel de aplicare

Național.

Descriere

Procesul de înființare a punctelor de informare a început, în ceea ce privește hotărârile judecătorești și deciziile administrative, acestea nu se publică în Kazahstan (cu excepția unor decizii ale Curții Supreme), întrucât se consideră că acestea nu sunt surse de legi. Schimbarea acestei practici necesită o lungă perioadă de tranziție.

Perioada de tranziție

1 iulie 2001.

TARA: **MOLDOVA**

Sector

Toate sectoarele energetice.

Nivel de aplicare

Național.

Descriere

Este necesar să se înființeze puncte de informare.

Perioada de tranziție

31 decembrie 1995.

TARA: **FEDERAȚIA RUSA**

Sector

Toate sectoarele energetice.

Nivel de aplicare

Federația și Republicile care constituie Federația.

Descriere

În Federația Rusă nu există nici un punct oficial de informare de unde să se obțină informații despre legi și alte reglementări relevante, în ceea ce privește hotărârile judecătorești și deciziile administrative, acestea nu sunt considerate a fi surse de lege.

Perioada de tranziție

31 decembrie 2000.

ȚARA: **SLOVENIA**

Sector

Toate sectoarele energetice.

Nivel de aplicare

Național.

Descriere

În Slovenia nu există încă nici un punct de informare oficial de unde să se obțină informații despre legi și alte reglementări relevante, în prezent, aceste informații sunt disponibile în diverse ministere. Legea investițiilor străine, care este în curs de elaborare, prevede înființarea unui astfel de punct.

Perioada de tranziție

1 ianuarie 1998.

ȚARA: **TADJIKISTAN**

Sector

Toate sectoarele energetice.

Nivel de aplicare

Național.

Descriere

În Tadjikistan nu există încă astfel de puncte de informare de unde să se obțină informații despre legile relevante sau alte reglementări. Este doar o problemă de lipsă de fonduri, pentru înființarea acestor centre.

Perioada de tranziție

31 decembrie 1997.

ȚARA: **UCRAINA**

Sector

Toate sectoarele energetice.

Nivel de aplicare

Național.

Descriere

Este necesară o îmbunătățire a gradului actual de transparență a legilor până la nivelul solicitat de practicile internaționale. Ucraina trebuie să înființeze puncte pentru furnizarea de informații despre legi, reglementări, hotărâri judecătorești și administrative și standarde de aplicare generală.

Perioada de tranziție

1 ianuarie 1998.

Articolul 22 paragraful (3)**Măsuri specifice**

"Fiecare parte contractantă se angajează că, dacă înființează sau menține o entitate și îi conferă autoritate normativă, administrativă sau altă autoritate guvernamentală, această entitate își va exercita acea autoritate în concordanță cu obligațiile părții contractante prevăzute în acest tratat".

TARA: **REPUBLICA CEHA**

Sector

Industria de uraniu și nucleare.

Nivel de aplicare

Național.

Descriere

Pentru a sărăci minereul de uraniu din rezervele de minereu de uraniu care sunt stocate de către Administrația Rezervelor Statului de Materiale, nu se acordă licențe pentru importul de minereu de uraniu și concentrații săi, inclusiv combustibili pe bază de uraniu care conțin uraniu ce nu este de origine cehă.

Perioada de tranziție

1 iulie 2001.

DECIZII CU PRIVIRE LA TRATATUL CARTEI ENERGIEI

Conferința Cartei Europene a Energiei a adoptat următoarele decizii:

1. Cu privire la tratat în general

În eventualitatea unui conflict între tratatul privind Spitsbergen din 9 februarie 1920 (Tratatul Svalbard) și Tratatul Cartei Energiei, tratatul privind Spitsbergen va prevala, fără a prejudicia poziția părților contractante cu privire la Tratatul Svalbard. În eventualitatea unui astfel de conflict sau a unui litigiu privind existența unui astfel de conflict sau a limitelor sale, art. 16 și partea a V-a a Tratatului Cartei Energiei nu se va aplica.

2. Cu privire la art. 10 paragraful (7)

Federația Rusă poate cere companiilor cu participare străină să obțină aprobarea legislativă pentru leasingul proprietății federale, cu condiția ca Federația Rusă să dea asigurări, fără excepții, că acest

procedeu nu se aplică de o manieră discriminatorie între investițiile investitorilor altei părți contractante.

3. Cu privire la art. 14

(1) Termenul libertatea transferului din art. 14 paragraful (1) nu exclude posibilitatea ca o parte contractantă (numită în continuare parte limitativă) să aplice restricții la mișcarea capitalului propriilor investitori, cu condiția ca:

a) aceste restricții să nu afecteze drepturile acordate prin art. 14 paragraful (1) investitorilor altor părți contractante cu privire la investițiile lor;

b) aceste restricții nu afectează tranzacțiile curente; și

c) partea contractantă să asigure că investițiilor din aria sa, ale investitorilor tuturor celorlalte părți contractante li se acordă, în ceea ce privește transferul, un tratament care nu este mai puțin favorabil decât cel pe care aceasta îl acordă investițiilor oricărei alte părți contractante sau oricărui alt stat terț, oricare este mai favorabil.

(2) Această decizie face obiectul examinării de către Conferința Cartei timp de 5 ani după intrarea în vigoare a acestui tratat, dar nu mai târziu decât data stabilită în art. 32 paragraful (3).

(3) Nici o parte contractantă nu va fi eligibilă să aplice astfel de restricții dacă nu notifică în scris Secretariatului provizoriu, nu mai târziu de data de 1 iulie 1995, că a ales să fie eligibilă să aplice restricții în conformitate cu această decizie și că este o parte contractantă care este un stat ce a fost parte constitutivă a fostei Uniuni a Republicilor Sovietice Socialiste.

(4) Pentru evitarea oricărui dubiu, nimic în această decizie nu va deroga, în ceea ce privește art. 16, de la drepturile unei părți contractante care decurg de aici, ale investitorilor sau investițiilor lor, sau de la obligațiile unei părți contractante.

(5) În sensul acestei decizii:

- tranzacții curente sunt plăți curente legate de circulația bunurilor, a serviciilor sau a persoanelor, care sunt efectuate în conformitate cu practicile internaționale firești și nu includ aranjamente care constituie, din punct de vedere material, o combinație a unei plăți curente cu o tranzacție de capital, cum ar fi plățile eşalonate și plățile anticipate (avansurile), ceea ce înseamnă a împiedica (obstrucționa) legislația în domeniu a părții limitative.

4. Cu privire la art. 14 paragraful (2)

Fără a încălca dispozițiile cerințelor art. 14 și alte obligații internaționale ale sale, România se va strădui să realizeze în perioada de tranziție, convertibilitatea totală a monedei sale naționale, să ia măsurile necesare pentru a îmbunătăți eficiența procedurilor sale pentru transferurile veniturilor legate de investiții și, în orice caz, va garanta efectuarea acestor transferuri în valută liber convertibilă, fără restricții sau întârzieri care să depășească 6 luni. România va da asigurări că investițiilor din aria sa și ale investițiilor oricărei alte părți contractante li se acordă, în ceea ce privește transferurile, un tratament care nu este mai puțin favorabil decât cel pe care aceasta îl acordă investitorilor oricărei alte părți contractante sau oricărui stat terț, oricare este mai favorabil.

5. Cu privire la art. 24 subparagraful (4) a) și art. 25

O investiție a unui investitor la care se referă art. 1 subparagraful (7) a) (ii) al unei părți contractante care nu este o parte la AIE sau un membru la o zonă de liber schimb sau la o uniune vamală va fi îndreptățită să i se acorde tratamentul pe care îl acordă acest AIE, zonă de liber schimb sau uniune vamală, cu condiția ca acea investiție:

a) să aibă sediul înregistrat sau locul principal de desfășurare a afacerii în aria unei părți la acel AIE sau a unui membru al unei zone de liber schimb sau a unei uniuni vamale; sau

b) în cazul în care are numai sediul înregistrat în acea arie să aibă o legătură efectivă și continuă cu economia uneia dintre părți la AIE, a unui membru la o zonă de liber schimb sau la o uniune vamală.